

OMGEVINGS- EN KNELPUNTANALYSE ZOMER 2019

ARRONDISSEMENT ANTWERPEN

WELZIJSVERENIGING KINA P.V.

Krisis Info Netwerk Antwerpen
Vereniging van publiek recht onderworpen aan deel 3, titel 4 hoofdstuk 2
van het decreet over het Lokaal Bestuur, welzijnsvereniging

INHOUDSOPGAVE

1. INLEIDING.....	5
2. SDG'S: WAAROVER GAAT HET?.....	6
3. ALGEMEEN REFERENTIEKADER.....	7
3.1. Werkingsgebied KINA p.v.....	7
3.2. Politieke context.....	8
3.3. Demografische context.....	9
3.3.1. Ligging en oppervlakte	9
3.3.2. Bevolkingsaantal en dichtheid	10
3.3.2.1. Bevolkingsaantal 1 januari 2019 (per gemeente).....	10
3.3.2.2. Bevolkingsdichtheid.....	11
3.3.3. Samenstelling van de bevolking	12
3.3.3.1. (Private) huishoudens	12
3.3.3.2. Samenstelling naar geslacht	15
3.3.3.3. Samenstelling naar leeftijd.....	15
3.3.3.4. Vergrijzing en ontgroening.....	16
3.3.3.5. Afhankelijkheidsratio	18
3.3.3.6. Herkomst	19
3.3.4. Loop van de bevolking.....	19
3.3.4.1. Evolutie van de totale bevolking (2011-2018)	19
3.3.4.2. Geboorten, overlijdens en aangroei	20
3.3.4.3. Migratie.....	22
4. KENMERKEN EN TRENDS OP BASIS VAN DE SDG'S	24
4.1. Geen armoede	24
4.1.1. Kansarmoede.....	24
4.1.2. Tegemoetkomingen.....	25
4.1.2.1. Leefloon	25
4.1.2.2. Financiële steun (equivalent leefloon).....	26
4.1.2.3. Inkomensgarantie voor ouderen	27
4.2. Geen honger	28
4.2.1. Voedselondersteuning	28
4.2.1.1. Gemeenten die zelf initiatief nemen voor de voedselbedeling.....	28
4.2.1.2. Gemeenten die niet zelf initiatief nemen voor de voedselbedeling	28
4.3. Goede gezondheid en welzijn	29

4.3.1. Algemene en geestelijke gezondheidszorg.....	29
4.3.2. Ouderenvoorzieningen.....	29
4.3.2.1. Volgens programmatie	29
4.3.2.2. Niet volgens programmatie.....	31
4.3.3. Mantelzorg.....	33
4.3.4. Dienst gezinszorg en aanvullende thuiszorg	33
4.3.5. Zorgbudgetten voor ouderen	34
4.3.6. Tegemoetkoming personen met een handicap	35
4.4. Kwaliteitsonderwijs.....	36
4.4.1. Cijfers	36
4.4.2. Schoolse vertraging.....	36
4.4.3. OKI-waarde	38
4.5. Gendergelijkheid	39
4.5.1. Kinderopvang.....	39
4.5.1.1. Baby's en peuters	39
4.5.1.2. Buitenschoolse opvang	41
4.5.1.3. Speelpleinwerking	42
4.6. Schoon water en sanitair	42
4.6.1. Gemiddelde waterprijs.....	42
4.7. Betaalbare en duurzame energie	43
4.7.1. Energieverbruik.....	43
4.7.1. Vermogen uit zonnepanelen	43
4.8. Economie en werkgelegenheid	44
4.8.1. Jaarinkomen	44
4.8.2. Werkloosheidsgraad	45
4.9. Industrie, innovatie en infrastructuur.....	46
4.9.1. CO ₂ emissie industrie.....	46
4.10. Ongelijkheid verminderen	47
4.10.1. Laaggeschoolde niet werkende werkzoekenden.....	47
4.11. Duurzame steden en gemeenschappen	48
4.11.1. Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen	48
4.11.2. Type bebouwingen	49
4.11.3. Verkoopprijzen	49
4.11.4. Sociale huisvesting.....	50
4.12. Verantwoorde consumptie en productie	52
4.12.1. Huishoudelijke voetafdruk.....	52
4.12.2. Attitude, motivatie en sociale norm	52
4.13. Klimaatactie	53

4.13.1. Energie- en renovatiepremies.....	53
4.14. Leven in het water.....	54
4.15. Leven op het land.....	54
4.15.1. Bodembezetting	54
4.16. Vrede, veiligheid en sterke publieke diensten	55
4.16.1. Informatiematuriteit	55
4.16.2. Adviesraden	56
4.16.1. Cultuur en vrije tijd	56
4.16.2. Bibliotheken	56
4.17. Partnerschappen om doelstellingen te bereiken	57
4.17.1. Huis van het Kind	57
4.17.2. Centrum Algemeen Welzijnswerk	58
4.17.3. Regierol sociale economie	59
4.17.4. Wijk-werken.....	60
4.17.5. Zorgregio's.....	60
5. BEGRIPPENLIJST	61
6. BRONNEN	63
7. LIJST VAN TABELLEN EN FIGUREN.....	64
7.1. Tabellen.....	64
7.1. Figuren.....	65

1. INLEIDING

De welzijnsvereniging KINA p.v. is een OCMW-vereniging van, voor en door 29 OCMW's in het arrondissement Antwerpen, namelijk de OCMW's van Aartselaar, Boechout, Boom, Borsbeek, Brasschaat, Brecht, Edegem, Essen, Hemiksem, Hove, Kalmthout, Kapellen, Kontich, Lint, Malle, Mortsel, Niel, Ranst, Rumst, Schelle, Schilde, Schoten, Stabroek, Wijnegem, Wommelgem, Wuustwezel, Zandhoven, Zoersel, Zwijndrecht.

Als bovenlokale structuur staat KINA voor de grensoverschrijdende samenwerking van deze OCMW's, evenals voor de ondersteuning van die OCMW-werking die de lokale capaciteit te boven gaat.

Doorheen de jaren bouwde KINA reeds een breed aanbod aan dienstverlening uit. Deze dienstverlening groeide steeds vanuit bestaande noden en behoeften van onze OCMW-leden. Er wordt immers vraaggericht en op maat van de OCMW-leden ondersteuning geboden. KINA tracht echter telkens haar grenzen te verleggen en te blijven inspelen op de noden en behoeften van haar leden. Zo ontwikkelt zich dan ook op regelmatige basis een nieuwe dienstverlening die we aanbieden aan de leden. En, dit is ook wat we willen blijven doen naar de toekomst toe.

In voorliggende omgevingsanalyse wordt eerst het algemene referentiekader geschetst. Hierin wordt er zowel politieke als demografische data geanalyseerd om zo een gefundeerd zicht te krijgen op enkele maatschappelijke tendensen binnen het werkingsgebied van KINA. Verder worden er in deze uiteenzetting verschillende kenmerken en trends op basis van de 17 Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen van de Verenigde Naties (Sustainable Development Goals, SDG's) in kaart gebracht.

De omgevingsanalyse kan een mooie basis vormen om de regio in kaart te brengen en bijkomende noden, behoeften en tendensen bloot te leggen, in het kader van de opmaak van het meerjarenplan 2020-2025.

2. SDG'S: WAAROVER GAAT HET?

De Sustainable Development Goals (SDG's) of Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen werden goedgekeurd door de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties in september 2015. Ze zijn de opvolgers van de Millenniumdoelstellingen, met dit fundamentele verschil dat ze niet meer uitgaan van de klassieke Noord-Zuid indeling. De Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen zijn universeel en gelden voor alle landen in de wereld, noord en zuid, oost en west.

De Verenigde Naties keurden 17 doelstellingen goed, die tegen 2030 behaald moeten worden. Bij elke doelstelling zijn er targets of 'subdoelstellingen' vooropgesteld: 169 in totaal. Die subdoelstellingen zijn een eerste stap om de Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen te verduidelijken en concreter te maken.

Bij de Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen komt vaak het woord 'transversaal, integraal of multidimensionaal' aan bod. Bestrijden van armoede, overschakeling naar andere energie, zorgzaam waterbeheer, veerkrachtige infrastructuur... kan niet door één overheidsniveau of door één instelling worden aangepakt.

De doelstellingen richten zich op overheden, bedrijven, universiteiten en wetenschappelijke instellingen, verenigingen en organisaties en ook op burgers, waar ook ter wereld. Het is een verhaal van 'samen', een verhaal van 'samenwerking'. Voor een welzijnsvereniging bieden de Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen een uitgelezen kader om een antwoord te bieden op de uitdagingen van vandaag en morgen.

Figuur 1: Overzicht van SDG's

3. ALGEMEEN REFERENTIEKADER

3.1. WERKINGSGBIED KINA P.V.

Als bovenlokale structuur staat de welzijnsvereniging KINA p.v. in voor de grensoverschrijdende samenwerking van enkele gemeenten in het arrondissement Antwerpen. Onderstaande tabel geeft de aangesloten gemeenten met bijhorende postcode en NIS-code weer.

Tabel 1: Postcode en NIS-code per gemeente

Gemeente	Postcode	NIS-code
Aartselaar	2630	11001
Boechout	2530	11004
Boom	2850	11005
Borsbeek	2150	11007
Brasschaat	2930	11008
Brecht	2960	11009
Edegem	2650	11013
Essen	2910	11016
Hemiksem	2620	11018
Hove	2540	11021
Kalmthout	2920	11022
Kapellen	2950	11023
Kontich	2550	11024
Lint	2547	11025
Malle	2390	11057
Mortsel	2640	11029
Niel	2845	11030
Ranst	2520	11035
Rumst	2840	11037
Schelle	2627	11038
Schilde	2970	11039
Schoten	2900	11040
Stabroek	2940	11044
Wijnegem	2110	11050
Wommelgem	2160	11052
Wuustwezel	2990	11053
Zandhoven	2240	11054
Zoersel	2980	11055
Zwijndrecht	2070	11056

3.2. POLITIEKE CONTEXT

Op 14 oktober 2018 vonden de lokale verkiezingen plaats. Hieruit volgden nieuwe coalities voor de gemeentelijke legislatuur 2019-2024. Volgende tabel geeft de gevormde coalities en de burgemeester per gemeente weer.

Tabel 2: Coalitie en burgemeester per gemeente (bron: Gazet van Antwerpen – eigen bewerking)

Gemeente	Coalitie	Burgemeester
Aartselaar	N-VA en Groen	Sophie De Wit (N-VA)
Boechout	Pro Boechout & Vremde, Groen/Gangmaker en CD&V	Koen T'Sijen (Pro Boechout & Vremde)
Boom	N-VA, CD&V en Groen	Jeroen Baert (N-VA)
Borsbeek	Iedereen Borsbeek en N-VA	Dis Van Berckelaer (Iedereen Borsbeek)
Brasschaat	N-VA en Open VLD	Jan Jambon (N-VA)
Brecht	N-VA en CD&V	Sven Deckers
Edegem	N-VA	Koen Metsu (N-VA)
Essen	CD&V en sp.a	Gaston Van Tichelt (CD&V)
Hemiksem	CD&V-Groen en sp.a	Luc Bouckaert (CD&V-Groen)
Hove	N-VA, Fan van Hove	Koen Volckaerts (N-VA)
Kalmthout	CD&V	Lukas Jacobs (CD&V)
Kapellen	Open VLD	Dirk Vanmechelen (Open VLD)
Kontich	N-VA en Open VLD	Bart Seldeslachts (N-VA)
Lint	N-VA en CD&V	Harry Debrabandere (N-VA)
Malle	DBM, N-VA en CD&V	Harry Hendrickx (DBM)
Mortsel	N-VA, sp.a en Open VLD	Erik Broeckx (N-VA)
Niel	Open VLD en N-VA	Tom De Vries (Open VLD)
Ranst	N-VA en Groen	Johan De Ryck (N-VA)
Rumst	N-VA en CD&V-3D	Jurgen Callaerts (N-VA)
Schelle	CD&V	Rob Mennes (CD&V)
Schilde	N-VA en Open VLD	Dirk Bauwens (N-VA)
Schoten	N-VA en Open VLD	Maarten De Veuster (N-VA)
Stabroek	N-VA en CD&V	Rik Frans (N-VA)
Wijnegem	N-VA en Dorpspartij Durf!	Ivo Wynants (N-VA)
Wommelgem	N-VA en Open VLD	Frank Gys (N-VA)
Wuustwezel	CD&V	Dieter Wouters (CD&V)
Zandhoven	CD&V	Luc Van Hove (CD&V)
Zoersel	N-VA, Groen en Open VLD	Liesbeth Verstreken (N-VA)
Zwijndrecht	Groen, CD&V en sp.a	André Van de Vyver (Groen)

3.3. DEMOGRAFISCHE CONTEXT

3.3.1. Ligging en oppervlakte

Arrondissement Antwerpen is één van de drie arrondissementen gelegen binnen de provincie Antwerpen. In totaal beslaat dit arrondissement 1000,31 km². Dit maakt dat arrondissement Antwerpen op de tweede plaats komt te staan wat betreft grootte, volgend op arrondissement Turnhout (1.356,86 km²) en gevolgd door arrondissement Mechelen (510,22 km²).

Zoals onderstaande kaart weergeeft, heeft metropool Antwerpen de grootste oppervlakte. De kleinste gemeenten bevinden zich ten zuiden en ten zuidoosten van de metropool. De grootste gemeenten bevinden zich dan weer noordoostelijk van het arrondissement.

- Gemeenten met de grootste oppervlakte: Antwerpen, Brecht, Wuustwezel, Kalmthout, Malle, Essen, Ranst, Zandhoven, Zoersel en Brasschaat (van groot naar klein)
- Gemeenten met een middelmatige oppervlakte: Kapellen, Schilde, Schoten, Kontich, Stabroek, Boechout, Rumst, Zwijndrecht, Wommelgem en Aartselaar (van groot naar klein)
- Gemeenten met een kleine oppervlakte: Edegem, Wijnegem, Schelle, Mortsel, Boom, Hove, Lint, Hemiksem, Niel en Borsbeek (van groot naar klein)

Figuur 2: Arrondissement Antwerpen (bron: VDAB)

3.3.2. Bevolkingsaantal en dichtheid

3.3.2.1. Bevolkingsaantal 1 januari 2019 (per gemeente)

Volgens cijfergegevens van Statbel telde België op 1 januari 2019 in totaal 11.431.406 inwoners. Dat is een groeipercentage van 0,49% ten opzichte van 2018.

Hiervan wonen 1.857.986 mensen in de provincie Antwerpen, waaronder 1.051.301 personen in arrondissement Antwerpen. Dit maakt dat arrondissement Antwerpen het grootste aantal inwoners telt van de drie arrondissementen binnen provincie Antwerpen, maar ook van alle Vlaamse arrondissementen.

Tabel 3: Bevolkingsaantal (bron: Statbel – eigen bewerking)

	Vrouwen	Mannen	Totaal
België	5.803.178	5.628.288	11.431.406
Vlaams Gewest	3.329.036	3.260.033	6.589.069
Provincie Antwerpen	936.239	921.747	1.857.986
Arrondissement Antwerpen	530.353	520.255	1.050.608
Werkingsgebied KINA p.v.	267.339	257.964	525.303

Onderstaande tabel geeft het aantal inwoners op 1 januari 2019 per gemeente binnen het arrondissement Antwerpen weer. Uiteraard neemt de stad Antwerpen een zeer groot aandeel in binnen deze aantallen, en dienen we hiermee rekening te houden, daar deze geen lid is van de welzijnsvereniging KINA p.v.

Wanneer we de vergelijking maken met het bevolkingsaantal van de gemeenten in 2018, stellen we vast dat het bevolkingsaantal van de gemeenten Aartselaar, Essen, Lint, Rumst, Wommelgem daalt.

Tabel 4: Bevolkingsaantal per gemeente (bron: Statbel – eigen bewerking)

Gemeente	Vrouwen	Mannen	Totaal
Aartselaar	7.204	7.089	14.293
Antwerpen	263.014	262.291	525.305
Boechout	6.760	6.506	13.266
Boom	9.220	9.024	18.244
Borsbeek	5.584	5.270	10.854
Brasschaat	19.726	18.220	37.946
Brecht	14.713	14.555	29.268
Edegem	11.449	10.614	22.063
Essen	9.519	9.519	19.038
Hemiksem	5.791	5.768	11.559
Hove (Antwerpen)	4.233	3.892	8.125
Kalmthout	9.569	9.126	18.695
Kapellen	13.705	13.145	26.850
Kontich	10.722	10.393	21.155
Lint	4.357	4.343	8.718
Malle	7.861	7.700	15.561
Mortsel	13.469	12.630	26.099

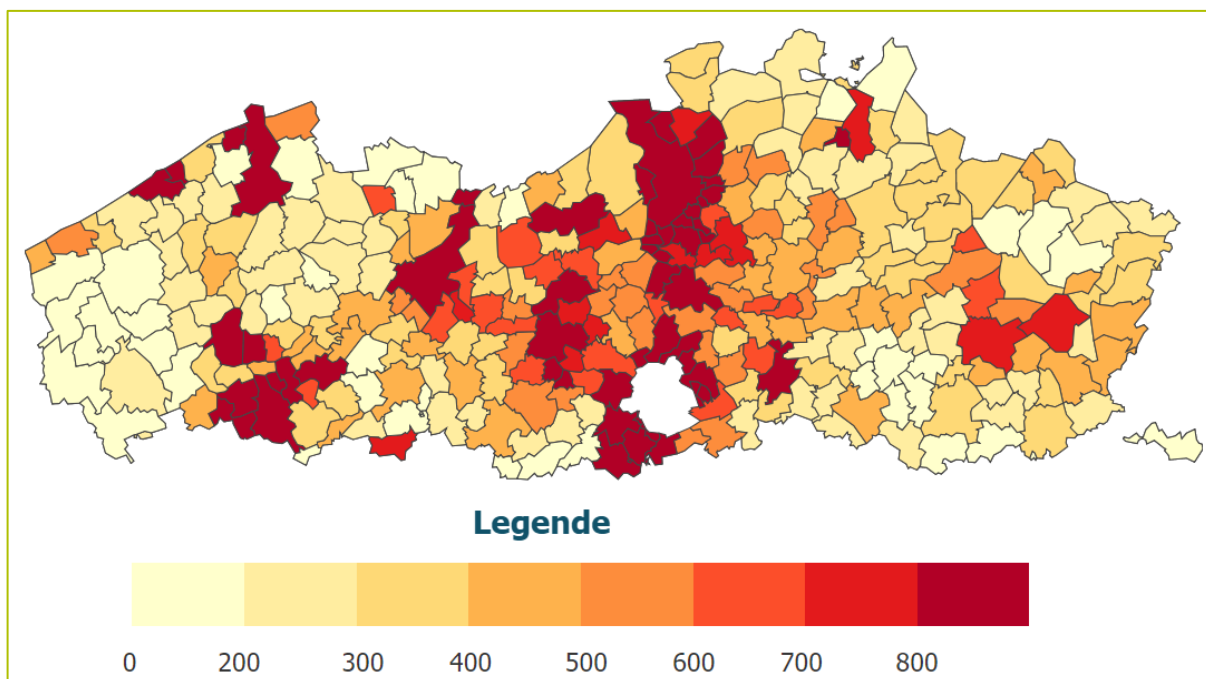
Niel	5.286	5.215	10.501
Ranst	9.492	9.516	19.008
Rumst	7.581	7.509	15.090
Schelle	4.370	4.148	8.518
Schilde	10.061	9.591	19.652
Schoten	17.840	16.677	34.517
Stabroek	9.417	9.293	18.710
Wijnegem	5.065	4.751	9.816
Wommelgem	6.493	6.327	12.865
Wuustwezel	10.397	10.573	20.970
Zandhoven	6.537	6.488	13.025
Zoersel	11.195	10.749	21.944
Zwijndrecht	9.723	9.333	19.056

3.3.2.2. Bevolkingsdichtheid

Onderstaande kaart (figuur 2) geeft de gemiddelde bevolkingsdichtheid per km² in 2017 weer. Wanneer we de bevolkingsdichtheid per gemeente vergelijken, valt het op dat stad Antwerpen en haar omliggende gemeenten het dichtst bevolkt zijn. Ook de gemeenten die dicht bij centrumstad Mechelen liggen, hebben een aanzienlijk hogere dichtheid dan andere gemeenten.

Het is opvallend dat Morsel de gemeente is met de grootste bevolkingsdichtheid. De stad Antwerpen staat pas op de derde plaats na Borsbeek. De gemeenten met de laagste bevolkingsdichtheid zijn Wuustwezel, Malle en Kalmthout. De gemeente Brasschaat fungeert als mediaan met een bevolkingsdichtheid van 984 inwoners per km².

Figuur 3: Gemiddelde bevolkingsdichtheid per km² (bron: Statistiek Vlaanderen)

Tabel 5: Bevolkingsdichtheid per gemeente (bron: Provincies in cijfers – eigen bewerking)

Gemeente	Bevolkingsdichtheid per km² in 2018
Aartselaar	1.310
Antwerpen	2.560
Boechout	636
Boom	2.441
Borsbeek	2.728
Brasschaat	984
Brecht	320
Edegem	2.541
Essen	402
Hemiksem	2.541
Hove (Antwerpen)	1.357
Kalmthout	313
Kapellen (Antwerpen)	730
Kontich	891
Lint	1.610
Malle	294
Mortsel	3.319
Niel	1.982
Ranst	444
Rumst	759
Schelle	1.080
Schilde	545
Schoten	1.168
Stabroek	862
Wijnegem	1.237
Wommelgem	992
Wuustwezel	231
Zandhoven	324
Zoersel	564
Zwijndrecht	1.067

3.3.3. Samenstelling van de bevolking

3.3.3.1. (Private) huishoudens

Tabel 6 geeft het aantal private huishoudens in het arrondissement Antwerpen weer. Over de laatste tien jaar is er een stijging van 25.831 private gezinnen (+ 6,07%).

Wanneer we stad Antwerpen uit onze analyse laten, komen we op een aantal van 216.803 private huishoudens. Ook dit aantal is gestegen in vergelijking met tien jaar geleden (+ 8,22%).

De stad Antwerpen heeft gemiddeld genomen het laagst aantal personen per privaat huishouden (2,21) en wordt gevolgd door Edegem (2,26) en Borsbeek (2,28).

De gemeenten het grootste aantal personen per privaat huishouden zijn Lint (2,54), Wuustwezel (2,5) en Essen (2,48). Niel fungeert als mediaan met 2,41 personen per privaat huishouden.

Tabel 6: Aantal private huishoudens en gemiddeld aantal personen per huishouden in het arrondissement Antwerpen (bron: Statistiek Vlaanderen – eigen bewerking)

Jaar	Aantal private huishoudens	Gemiddeld aantal personen per privaat huishouden
2008	425.439	2,25
2009	427.994	2,26
2010	431.018	2,26
2011	435.651	2,26
2012	440.272	2,27
2013	443.014	2,27
2014	444.192	2,27
2015	446.530	2,27
2016	447.254	2,28
2017	448.958	2,29
2018	451.270	2,30

Tabel 7: Private huishoudens in het arrondissement Antwerpen naar type (bron: Statistiek Vlaanderen – eigen bewerking)

		2012	2013	2014	2015	2016	2017
Alleenwonende	Totaal	159.740	160.999	161.166	162.424	161.427	161.443
	Alleenwonende man	77.996	78.859	78.986	79.612	79.324	79.326
	Alleenwonende vrouw	81.744	82.140	82.180	82.812	82.103	82.117
Paar zonder kind	Totaal	115.908	115.736	115.492	116.331	116.476	117.025
	Gehuwd paar zonder kind	91.356	90.851	89.932	89.788	89.151	88.809
	Ongehuwd paar zonder kind	24.552	24.885	25.560	26.543	27.325	28.216
Paar met kind	Totaal	121.046	121.840	122.443	122.281	123.210	123.632
	Gehuwd paar met kind	95.345	95.388	94.808	93.801	93.689	93.023
	Ongehuwd paar met kind	25.701	26.452	27.635	28.480	29.521	30.609
Alleenstaande ouder	Totaal	37.048	37.647	38.120	38.345	38.684	39.034
	Alleenstaande vader	6.358	6.507	6.683	6.805	6.950	7.036
	Alleenstaande moeder	30.690	31.140	31.437	31.540	31.734	31.998
Ander type huishouden	Totaal	6.530	6.792	6.971	7.149	7.457	7.824
	Ander type huishouden	6.530	6.792	6.971	7.149	7.457	7.824

Wat de structuur van deze private huishoudens betreft, kan bovenstaande overzichtstabel geraadpleegd worden (zie tabel 7). We kunnen het volgende concluderen:

- Alleenwonende: Er is een stijging op te merken bij zowel mannen en vrouwen. De stijging is het sterkst bij mannen.
- Paar zonder kind: Het aantal gehuwde koppels zonder kind daalt. Er zijn wel nog altijd meer gehuwde dan ongehuwde koppels zonder kind.
- Paar met kind: Het aantal gehuwde koppels met kind daalt terwijl het aantal ongehuwde koppels met kind stijgt.
- Alleenstaande ouder: Het aantal eenoudergezinnen stijgt. Er zijn nog altijd meer alleenstaande moeders dan alleenstaande vaders.

Wanneer we de stad Antwerpen uit deze resultaten filteren, kunnen we stellen dat het grote merendeel van de private huishoudens bestaat uit meerpersoonshuishoudens zonder minderjarige kinderen (47,1%). In de stad Antwerpen bestaat het merendeel van de huishoudens uit alleenwonenden (43%).

Figuur 3: Verdeling types private huishoudens in het werkingsgebied van KINA p.v. (bron: Provincies in cijfers – eigen bewerking)

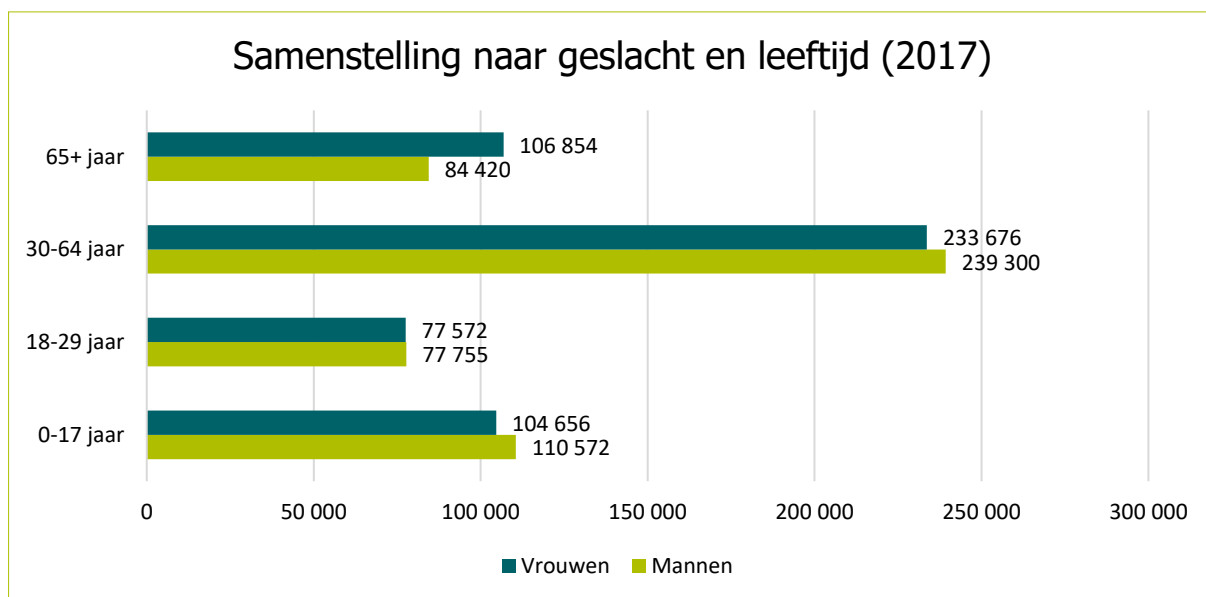

3.3.3.2. Samenstelling naar geslacht

De recentste cijfers uit 2018 geven aan dat er in het arrondissement Antwerpen in totaal 520.930 mannen (49,5%) zijn en 530.371 vrouwen (50,5%). Voor de cijfergegevens per gemeente afzonderlijk kan tabel 4 geraadpleegd worden.

Opvallend is dat het grootste verschil in geslacht zich bij de 65-plussers situeert. Hieruit kunnen we besluiten dat ook in het arrondissement Antwerpen vrouwen over het algemeen ouder worden dan mannen.

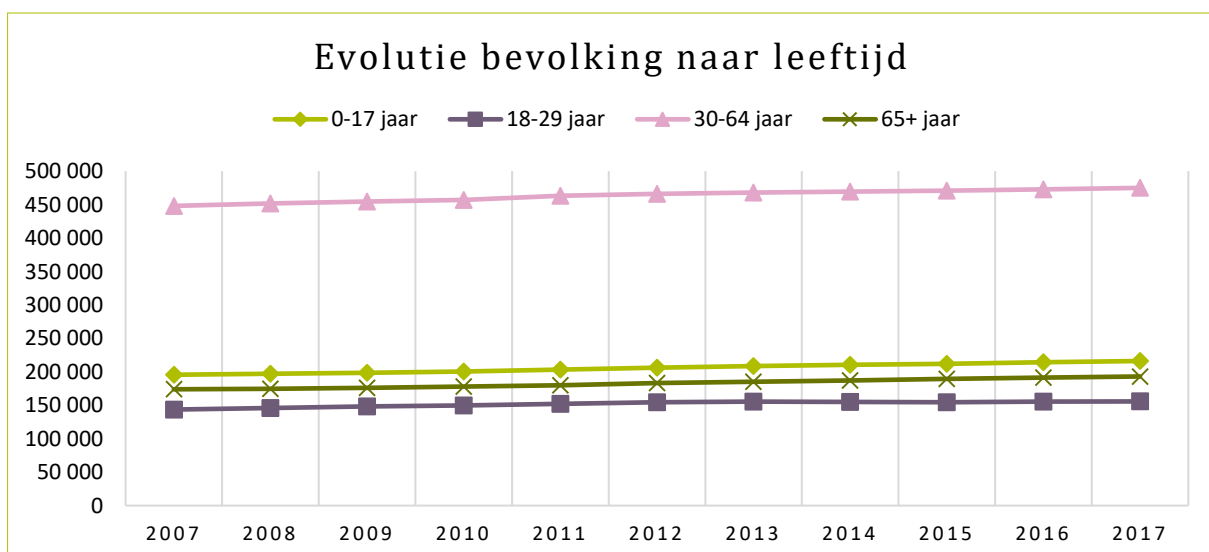
Figuur 5: Bevolkingssamenstelling naar geslacht en leeftijd (bron: Statistiek Vlaanderen – eigen bewerking)

3.3.3.3. Samenstelling naar leeftijd

Wanneer we kijken naar de leeftijd van de bevolking in het arrondissement Antwerpen, kunnen we besluiten dat bevolkingsaantal per leeftijdsgroep doorheen de tijd relatief stabiel blijft (zie figuur 5).

Figuur 6: Evolutie bevolking naar leeftijd in het arrondissement Antwerpen (bron: Statistiek Vlaanderen – eigen bewerking)

De vijf gemeenten met het grootste aandeel kinderen en adolescenten (van 0 tot 17 jaar) zijn Boom (23,2%), Niel (22,9%), Hemiksem (22,4%), Lint (20,2%) en Rumst (20%).

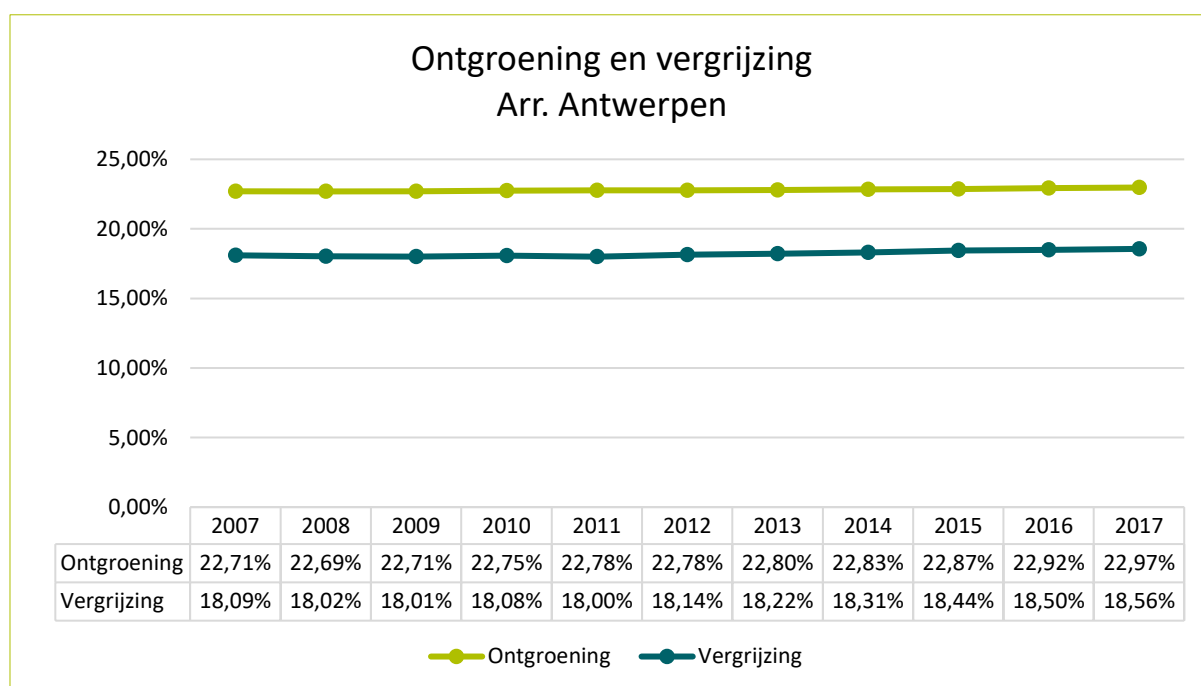
De vijf gemeenten met het grootste aandeel 65-plussers, zijn Aartselaar (24,5%), Schilde (24,4%), Edegem (23,9%), Brasschaat (23,1%) en Hove (23,1%).

3.3.3.4. Vergrijzing en ontgroening

In het arrondissement Antwerpen is het aandeel jongeren in 2017 in vergelijking met de totale bevolking gedaald met 22,97 procent en kunnen we dus spreken van ontgroening. De ontgroeningsgraad in het arrondissement Antwerpen is de afgelopen jaren stabiel gebleven (zie figuur 5) maar blijft boven het Vlaamse gemiddelde van 21,59% liggen (2017).

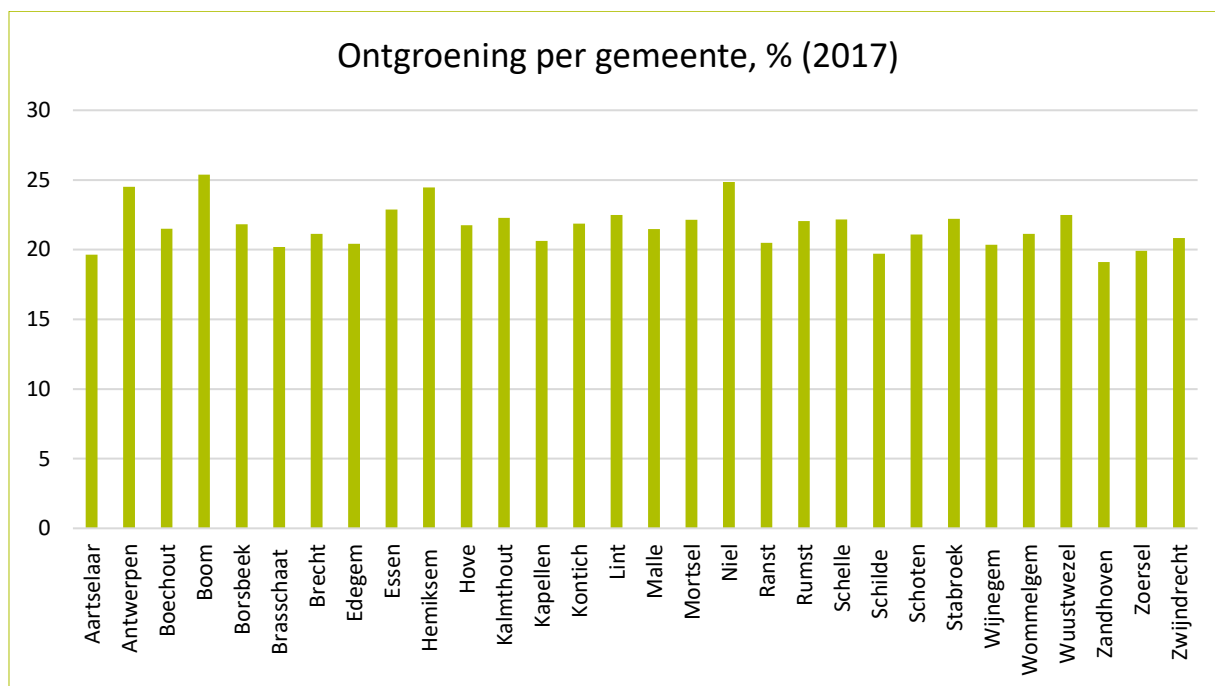
Ook wat de vergrijzing betreft zien we dat het cijfer de afgelopen tien jaar stabiel gebleven is. Uit de recentste gegevens van 2017 blijkt dat de vergrijzingsgraad in het arrondissement Antwerpen 18,56% bedraagt. Dit is lager dan het Vlaams gemiddelde van 19,75%.

Figuur 7: Evolutie ontgroening en vergrijzing in het arrondissement Antwerpen (bron: Statistiek Vlaanderen – eigen bewerking)

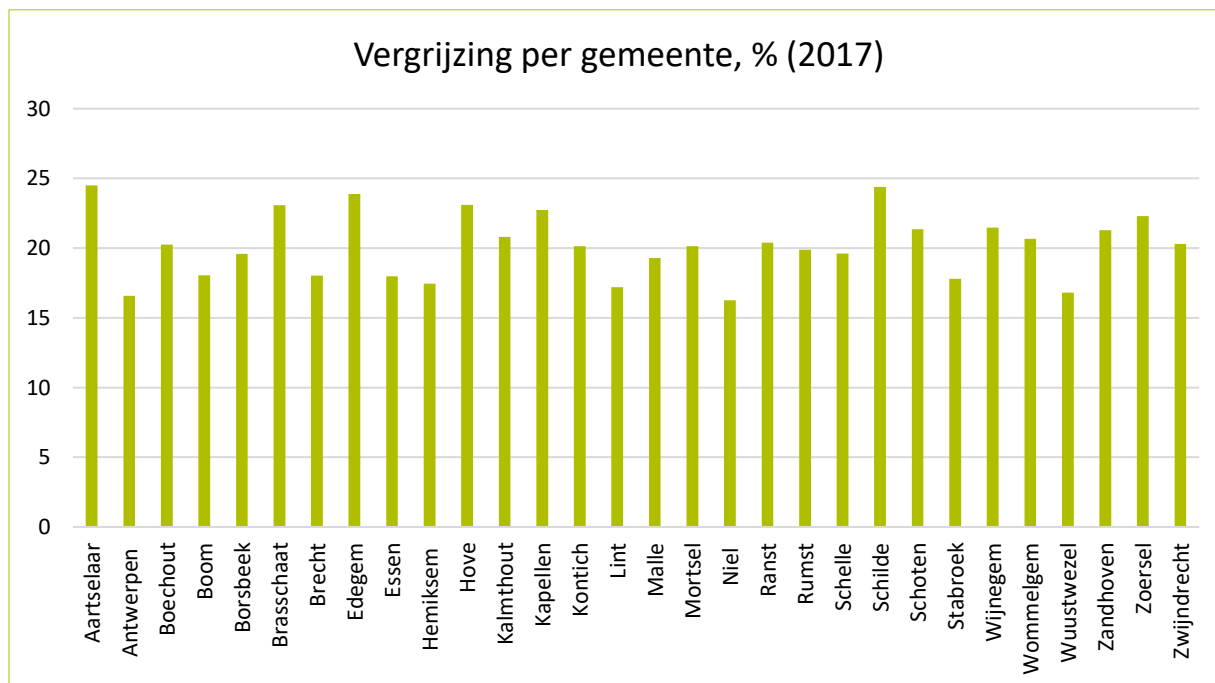

Wanneer we kijken naar de ontgroening en vergrijzing per gemeente (figuur 7 en 8), kunnen we besluiten dat de gemeente Boom de hoogste ontgroeningsgraad kent (25,4%). De gemeente met de laagste ontgroeningsgraad is Zandhoven (19,1%). Aartselaar heeft dan weer de hoogste vergrijzingsgraad (24,5%) en Niel de laagste (16,3%).

Figuur 8: Ontgroening per gemeente (bron: Statistiek Vlaanderen - eigen bewerking)

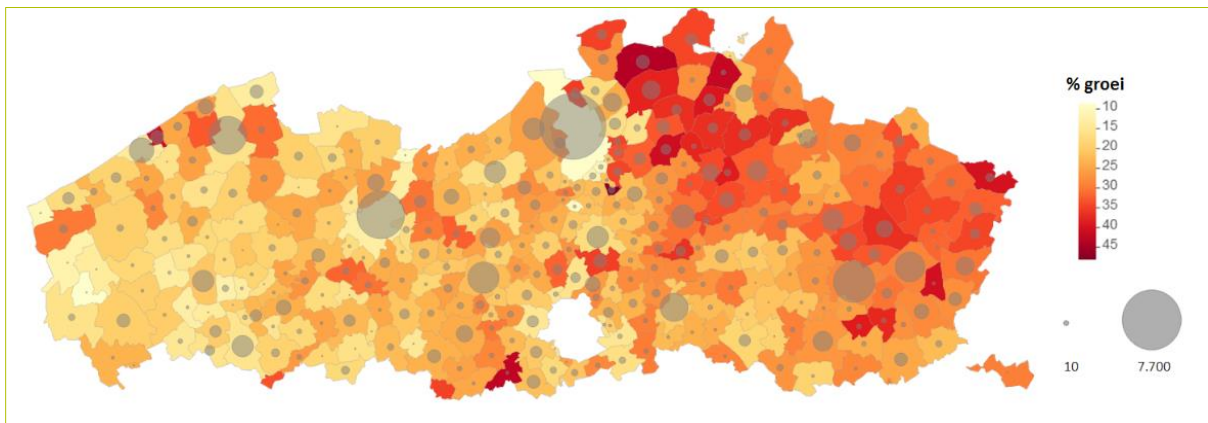
Figuur 9: Vergrijzing per gemeente (bron: Statistiek Vlaanderen – eigen bewerking)

Alle gemeenten zullen tussen 2017 en 2027 een stijging kennen van het aantal 65-plussers, gaande van 9% tot meer dan 48%. De snelste toename situeert zich in gemeenten in de Antwerpse en Limburgse Kempen. Onderstaande kaart illustreert de verwachte groei per gemeente.

Wanneer we kijken naar het arrondissement Antwerpen, kunnen we vaststellen dat de gemeenten Lint, Wuustwezel, Zandhoven en Brecht de komende tien jaar de grootste groei van 65-plussers zullen kennen.

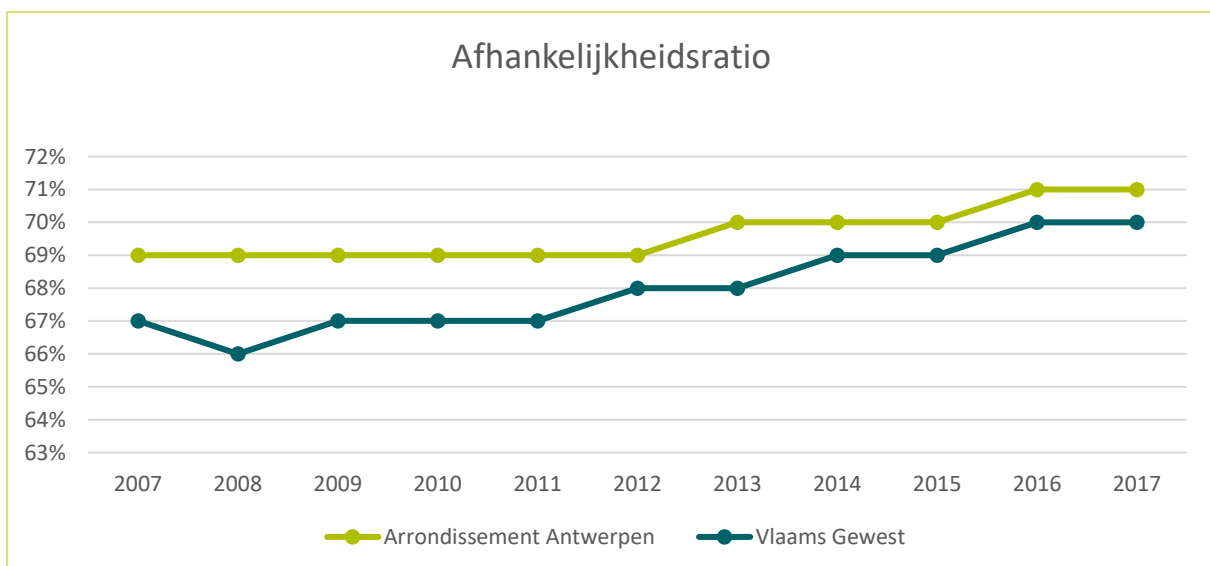
Figuur 10: Verwachte groei 65-plussers tussen 2017 en 2027 (bron: Statistiek Vlaanderen – eigen bewerking)

3.3.3.5. Afhankelijkheidsratio

De afhankelijkheidsratio is voor het arrondissement Antwerpen vanaf 2012 toegenomen, nadien enkele jaren stabiel gebleven en vanaf 2015 opnieuw toegenomen (zie figuur 11). In 2017 bedroeg deze 71%. De afhankelijkheidsratio voor het Vlaams Gewest is lager, maar ook hier is er de laatste tien jaar een (sterkere) stijging op te merken.

Figuur 11: Evolutie afhankelijkheidsratio in arrondissement Antwerpen (bron: Statistiek Vlaanderen – eigen bewerking)

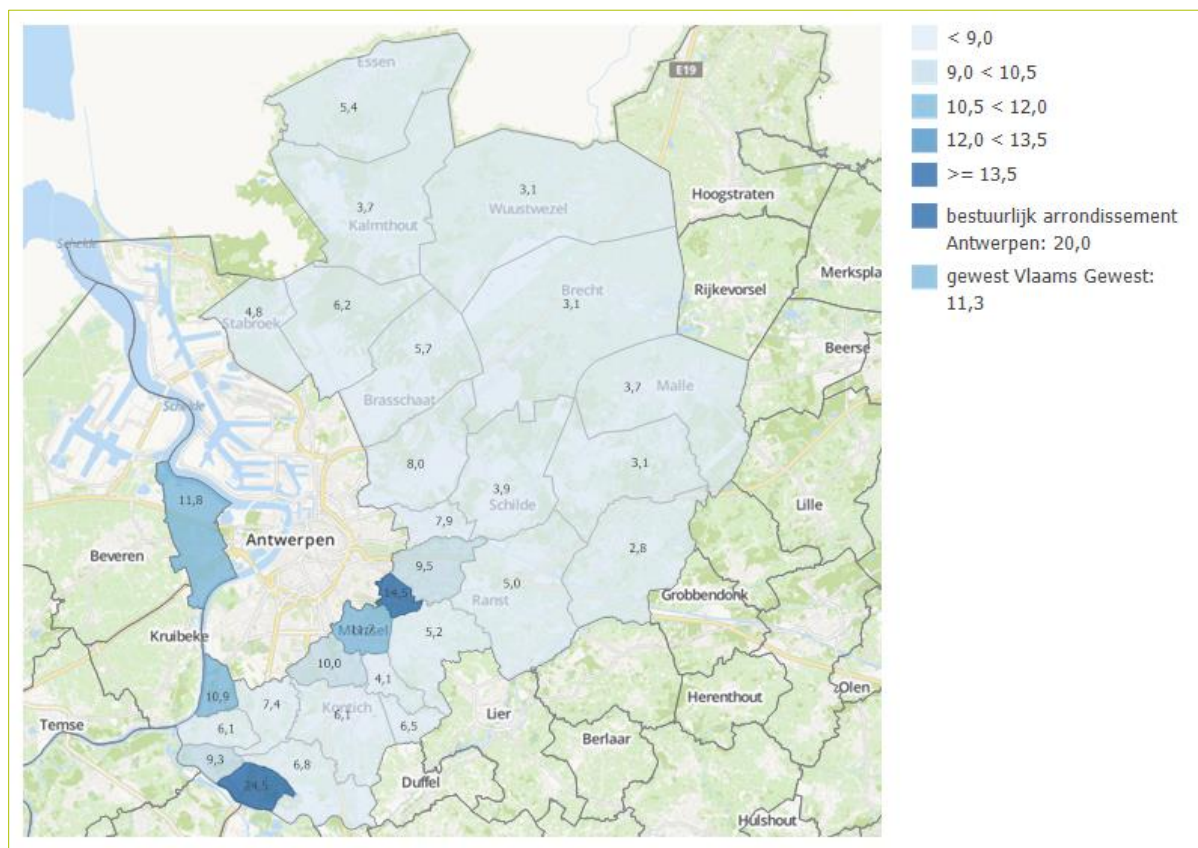

3.3.3.6. Herkomst

Onderstaande kaart geeft een overzicht van het aandeel (%) personen per gemeente afkomstig uit een land buiten de Europese Unie en/of een land dat niet behoort tot de OESO (Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling).

De gemeenten Boom en Borsbeek hebben in het werkingsgebied van KINA relatief het hoogste aantal inwoners afkomstig uit een land buiten de Europese Unie.

Figuur 12: Aandeel inwoners met buitenlands origine per gemeente (bron: Provincies in cijfers)

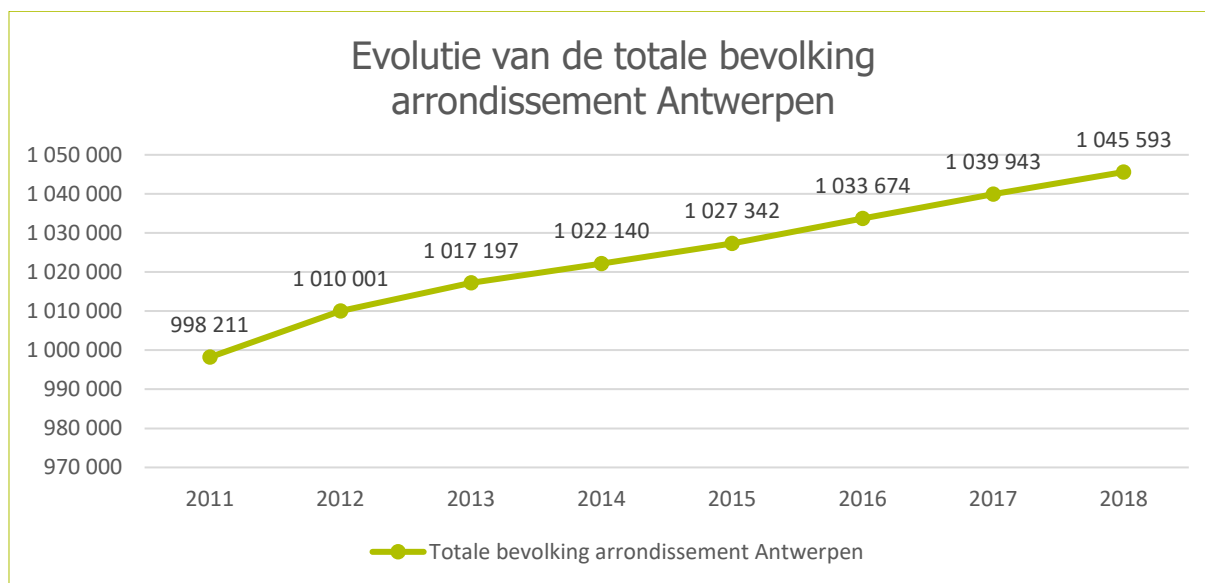

3.3.4. Loop van de bevolking

3.3.4.1. Evolutie van de totale bevolking (2011-2018)

Om een beeld te krijgen op de evolutie van het bevolkingsaantal binnen arrondissement Antwerpen, wordt in onderstaande tabel de totale bevolking over de laatste acht jaar bekeken. Hieruit is duidelijk dat er een stijgende trend is. De afgelopen acht jaar is er een stijging van 4,75% (of 47.382 inwoners) van de totale bevolking binnen arrondissement Antwerpen. Dit verschil is voor een groot deel toe te wijten aan een groei van de bevolking binnen de metropool Antwerpen, waar er een bevolkingsgroei is van 29.731 burgers tussen 2011 en 2018.

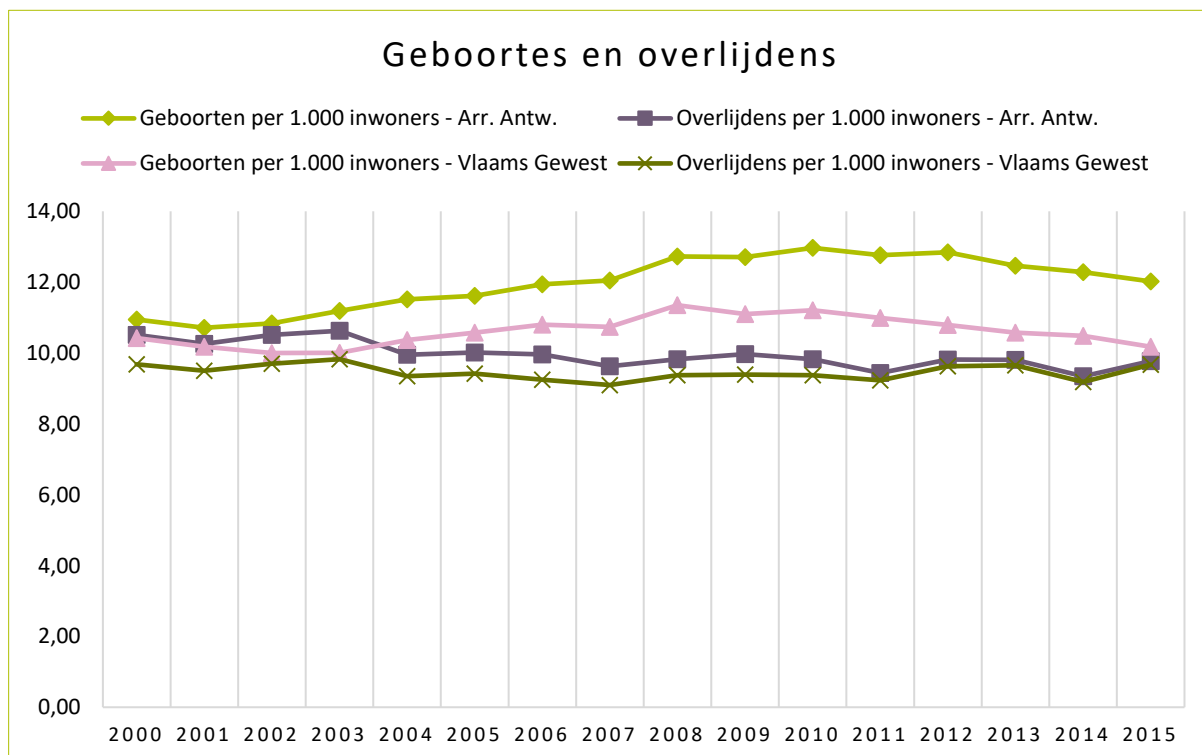
Figuur 13: Evolutie totale bevolking arrondissement Antwerpen (bron: Statbel - eigen bewerking)

3.3.4.2. Geboorten, overlijdens en aangroei

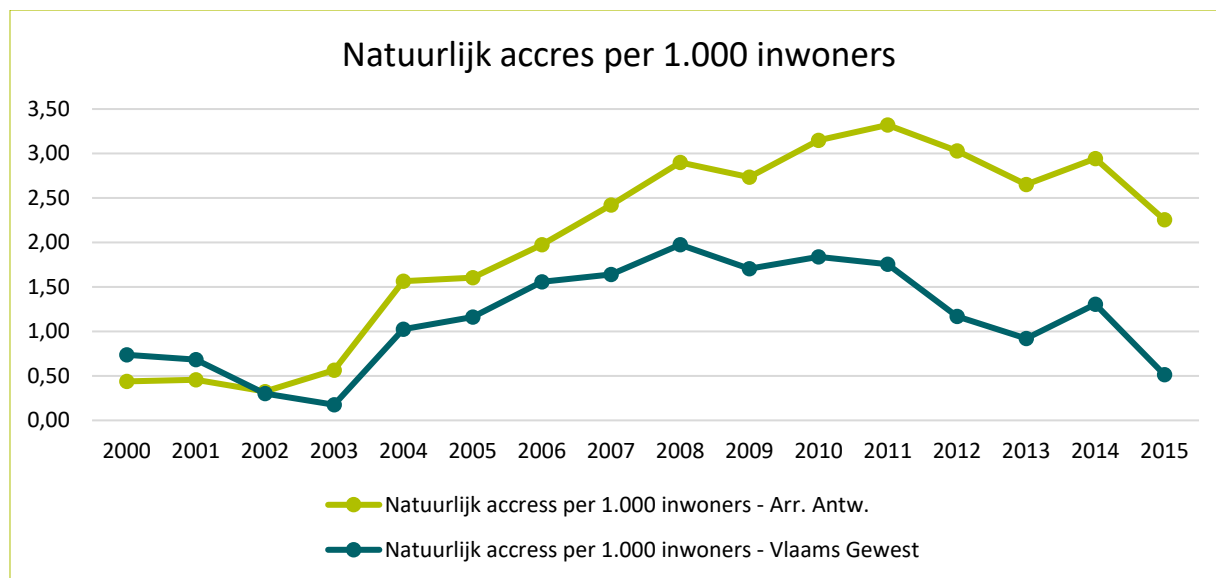
Het aantal geboortes per 1.000 inwoners heeft binnen arrondissement Antwerpen een stijging gekend. Een gelijkaardige trend is te zien binnen het Vlaams Gewest, al ligt het aantal hier wel lager. Daarnaast is het aantal overlijdens per 1.000 inwoners relatief stabiel gebleven over de jaren heen. De laatste jaren ligt het gemiddelde van arrondissement Antwerpen en het Vlaams Gewest quasi gelijk.

Figuur 14: Geboorten en overlijdens per 1000 inwoners (bron: Statistiek Vlaanderen – eigen bewerking)

Daarnaast is er globaal gezien geen negatieve natuurlijke aangroei binnen arrondissement Antwerpen (zie figuur 12). De aangroei lijkt terug te dalen vanaf 2011, zowel binnen arrondissement Antwerpen als binnen het Vlaams Gewest.

Figuur 15: Evolutie natuurlijke accres per 1000 inwoners (bron: Statistiek Vlaanderen – eigen bewerking)

Wanneer we de verschillende gemeenten in het werkingsgebied van KINA nader bekijken, kunnen we vaststellen dat er enkele gemeenten zijn met een negatieve aangroei. Dit wil zeggen dat het aantal overlijdens het aantal geboortes overstijgt. Uit de recentste cijfers van 2018 blijkt dat Lint, Wommelgem, Essen, Rumst en Aartselaar een (bescheiden) negatieve aangroei hebben.

Tabel 8: Accres per 1000 inwoners per gemeente (bron: Provincies in cijfers - eigen bewerking)

Gemeente	Accres per 1000 inwoners (2018)
Aartselaar	-0,77
Antwerpen	5,15
Boechout	11,22
Boom	15,33
Borsbeek	15,89
Brasschaat	2,54
Brecht	8,93
Edegem	5,3
Essen	-2,17
Hemiksem	16,9
Hove	1,23
Kalmthout	4,69
Kapellen	2,95
Kontich	1,95
Lint	-7,86
Malle	16,82
Mortsel	10,7
Niel	7,45

Ranst	1,42
Rumst	-1,59
Schelle	10,13
Schilde	3,43
Schoten	1,6
Stabroek	9,78
Wijnegem	10,84
Wommelgem	-2,18
Wuustwezel	14,54
Zandhoven	3,1
Zoersel	9,4
Zwijndrecht	2,84

3.3.4.3. Migratie

Binnen het arrondissement Antwerpen is er in 2018 een positief **totaal migratiesaldo** van 3.861. Ook wanneer we de stad Antwerpen buiten beschouwing laten, komen we uit op een positief migratiesaldo van 3.329. Dit wil zeggen dat er meer mensen in het arrondissement zijn gaan wonen dan dat er weggetrokken zijn.

Het **totaal internationaal migratiesaldo** bedraagt 5.925. Wanneer we de stad Antwerpen buiten beschouwing laten, komen we nog steeds uit op een positief internationaal migratiesaldo van 1.315.

Tabel 9 geeft het internationaal, het intergemeentelijk en het totaal migratiesaldo per gemeente weer. De gemeenten Essen, Lint en Rumst hebben in totaliteit een negatief migratiesaldo. In de gemeenten Brasschaat, Essen, Schelle en Stabroek vertrekken er meer mensen naar het buitenland dan dat er nieuwe mensen uit het buitenland bijkomen. Het intergemeentelijk migratiesaldo is negatief in de gemeenten Antwerpen, Essen, Kapellen, Lint, Ranst, Rumst, Wommelgem en Zwijndrecht.

Tabel 9: Intergemeentelijk, internationaal en totaal migratiesaldo per gemeente (bron: Provincies in cijfers – eigen bewerking)

	Intergemeentelijk Migratiesaldo (2018)	Internationaal migratiesaldo (2018)	Totaal migratiesaldo (2018)
Antwerpen	-4.078	4.610	532
Aartselaar	4	38	42
Boechout	149	36	185
Boom	114	91	205
Borsbeek	115	39	154
Brasschaat	205	-13	192
Brecht	144	62	206
Edegem	24	42	99
Essen	-64	-8	-72
Hemiksem	114	35	149
Hove	28	17	45
Kalmthout	71	24	95
Kapellen	-195	343	148
Kontich	4	26	30
Lint	-143	66	-77
Malle	228	71	299
Mortsel	201	65	266
Niel	18	32	50
Ranst	-53	94	41
Rumst	-29	13	-16
Schelle	106	-19	8
Schilde	87	0	87
Schoten	71	25	96
Stabroek	216	-24	192
Wijnegem	129	20	149
Wommelgem	-20	31	11
Wuustwezel	170	93	263
Zandhoven	73	13	86
Zoersel	258	30	288
Zwijndrecht	-11	73	62
Totaal arrondissement Antwerpen	-2.064	5.925	3861
Totaal werkingsgebied KINA p.v.	2.014	1.315	3.329

4. KENMERKEN EN TRENDS OP BASIS VAN DE SDG'S

4.1. GEEN ARMOEDE

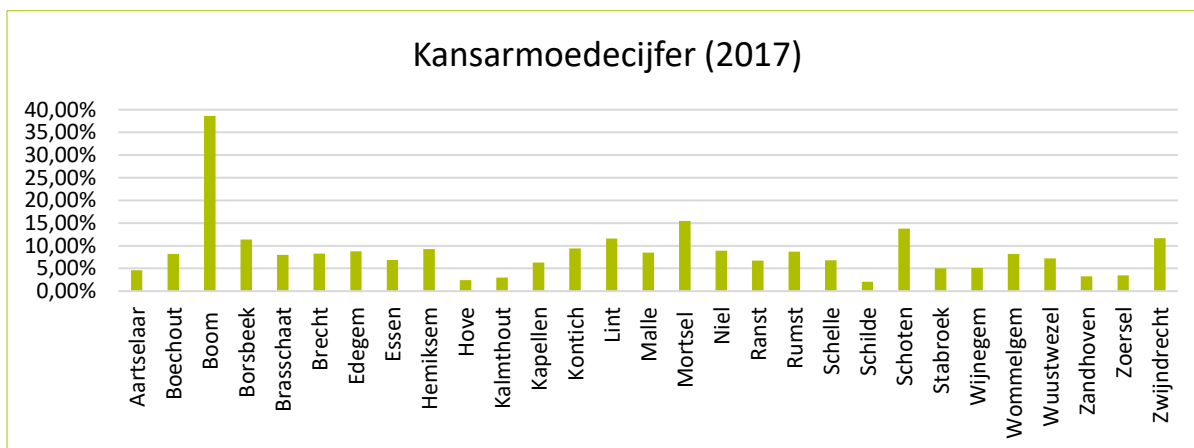
4.1.1. Kansarmoede

Armoede is sterk gerelateerd aan bepaalde (risico)factoren zoals werkloosheid, laag opleidingsniveau, gezondheidsproblemen, woonsituatie (eenoudergezin), herkomst, etc. De cijfergegevens inzake deze thema's zijn reeds besproken in voorgaande hoofdstukken.

Daarnaast heeft Kind & Gezin een kansarmoede-index bepaald. Dit cijfer geeft aan welk aandeel van de kinderen (tussen 0 en 3 jaar) opgroeit in kansarmoede. Kansarmoede zal ervoor zorgen dat kinderen en volwassenen minder kansen krijgen om toegang te krijgen tot maatschappelijk hooggewaardeerde goederen (bv. onderwijs, arbeid en huisvesting). Ook de kans op opgroeien in een situatie van kansarmoede is gerelateerd aan bepaalde risicofactoren zoals voorgaand opgenoemd (werkloosheid, laag opleidingsniveau van de ouder(s), etc.).

Voor het Vlaams Gewest bedroeg deze kansarmoede-index in 2017 13,76%. Voor een overzicht van het kansarmoede-index per gemeente kan figuur 16 geraadpleegd worden. Uit de recentste cijfergegevens is duidelijk dat Schilde de laagste index heeft (2,1%) en Boom bij uitstek de hoogste (38,6%).

Figuur 16: Kansarmoede-index per gemeente (bron: Kind & gezin – eigen bewerking)

In het kader van kansarmoede haalt Kind & Gezin de relevantie aan van brede intersectorale samenwerkingen en lokale initiatieven zoals het Huis van het Kind (zie SDG 17). Binnen deze lokale projecten engageren diverse actoren zich en wordt de aandacht gevestigd op de ondersteuning van (kwetsbare) gezinnen.

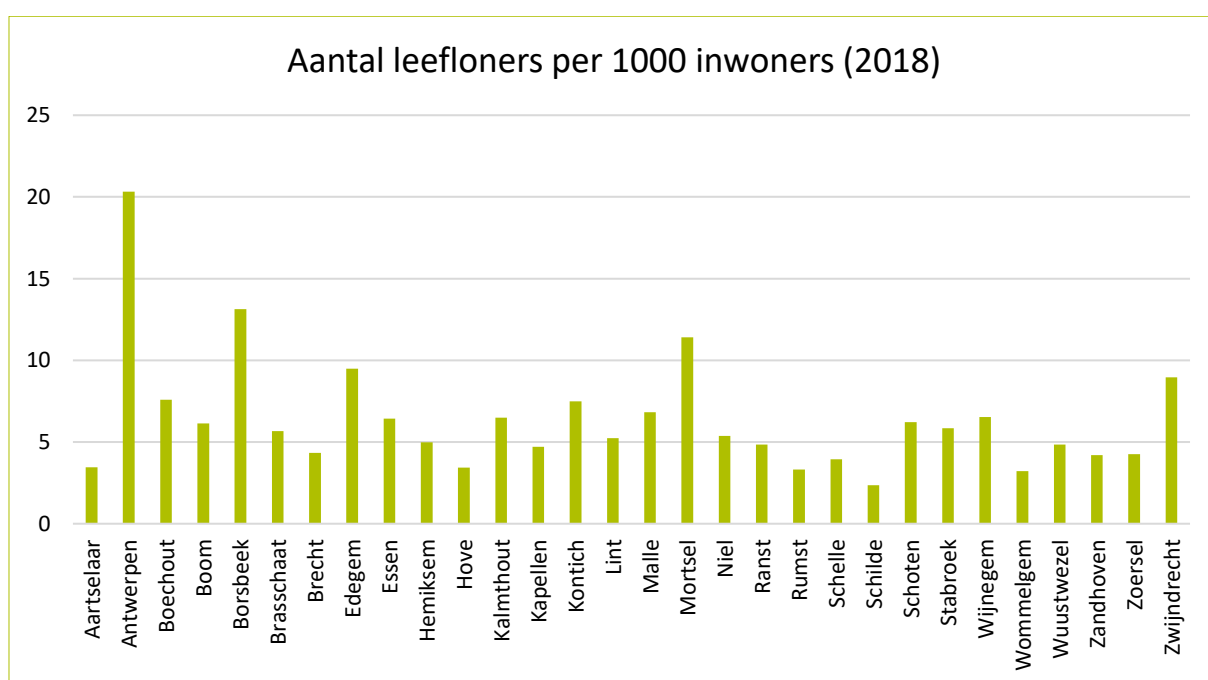
4.1.2. Tegemoetkomingen

4.1.2.1. Leefloon

Wanneer we naar onderstaande grafiek kijken, zien we dat de gemeenten Borsbeek (13,4) en Mortsel (11,41) na de stad Antwerpen (20,32) de meeste leefloners per duizend inwoners hebben. De gemeenten Schilde (2,36), Wommelgem (3,21) en Rumst (3,31) hebben de minste leefloners per duizend inwoners.

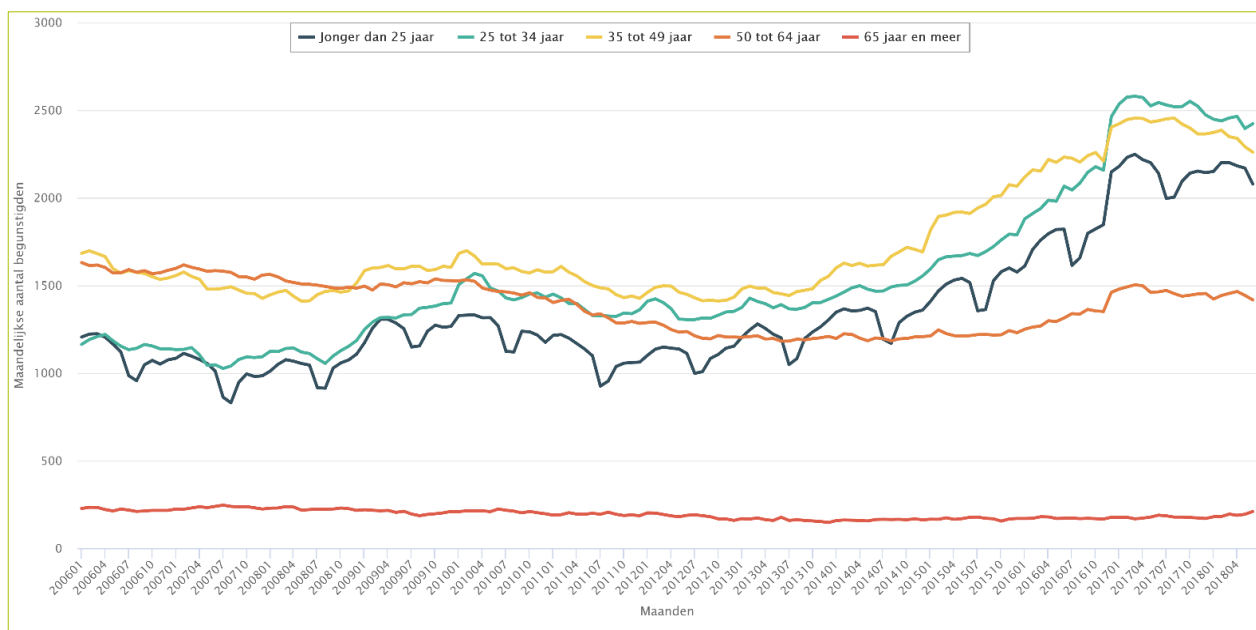
De gemeente Niel met 5,37 leefloners per duizend inwoners fungeert als mediaan in het werkingsgebied van KINA p.v. Dit zijn er minder dan in Vlaanderen, waar de mediaan 5,55 leefloners per duizend inwoners is.

Figuur 17: Aantal leefloners per 1000 inwoners per gemeente (bron: Provincies in cijfers – eigen bewerking)

Onderstaande grafiek geeft de evolutie weer van het aantal leefloners in het arrondissement Antwerpen per leeftijdscategorie. Hieruit blijkt dat het aandeel 25 tot 34-jarigen die leefloon trekt het sterkst gegroeid is en in april 2018 dan ook de grootste groep vormt. Hierop volgt de groep van 35 tot 49-jarigen (gestegen), de personen jonger dan 25 jaar (gestegen), de 50 tot 64-jarigen (tamelijk stabiel gebleven) en tot slot de 65-plussers (stabiel gebleven).

Figuur 18: Evolutie van het aantal leefloners in arrondissement Antwerpen volgens leeftijd (bron: POD Maatschappelijke Integratie)

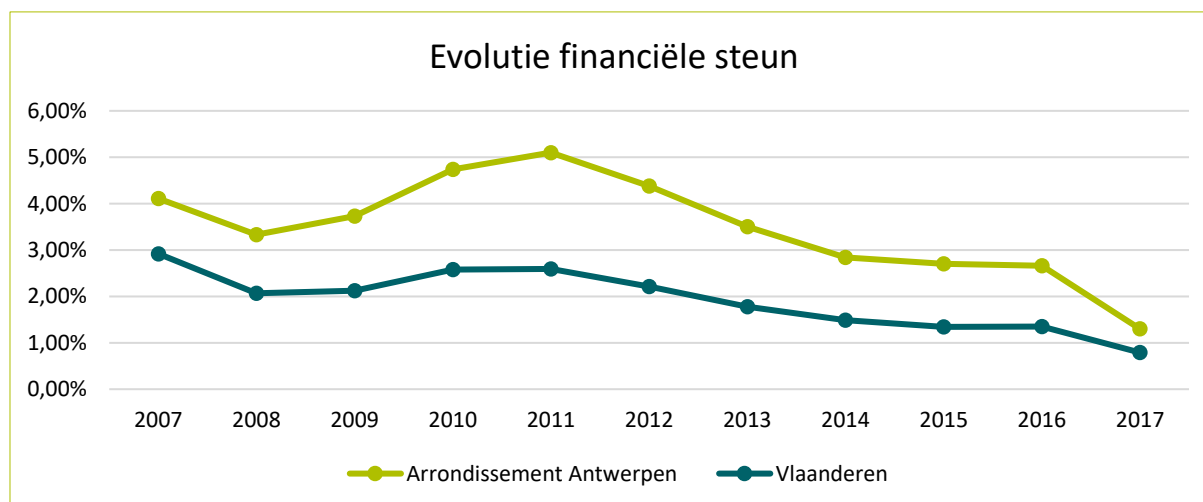

4.1.2.2. Financiële steun (equivalent leefloon)

In 2017 bedroeg het aandeel dat financiële steun kreeg in arrondissement Antwerpen 1,30%. Voor provincie Antwerpen bedroeg dit 1,03% en voor Vlaanderen 0,79%.

Vanuit historisch perspectief is er een daling in het aandeel dat financiële steun krijgt in het arrondissement Antwerpen (2007: 4,11% versus 2017: 1,30%). Ook het verschil tussen arrondissement Antwerpen en Vlaanderen is kleiner geworden doorheen de jaren.

Figuur 19: Evolutie financiële steun (arr. Antw. versus Vlaanderen) (bron: POD Maatschappelijke Integratie - eigen bewerking)

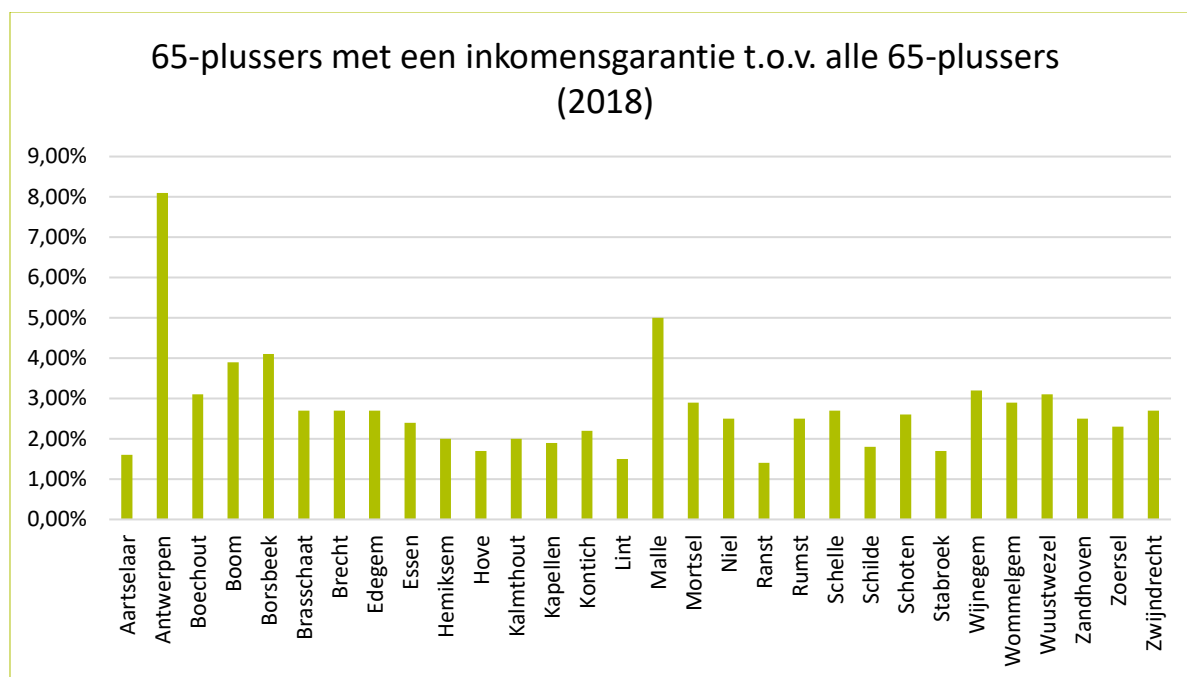
4.1.2.3. Inkomensgarantie voor ouderen

De inkomensgarantie voor ouderen (IGO) is een bijstandsregeling die de overheid verstrekt aan ouderen die de pensioengerechtigde leeftijd bereikt hebben en die door omstandigheden geen of geen voldoende loopbaan hebben kunnen opbouwen. Het is een soort leefloon dat wordt toegekend aan ouderen die over onvoldoende bestaansmiddelen beschikken.

In het werkingsgebied van KINA is het gemiddelde percentage 65-plussers met een inkomensgarantie (t.o.v. alle 65-plussers) 2,5. Dit ligt lager dan in het Vlaams Gewest waar het gemiddelde aantal ouderen met inkomensgarantie 4 procent is.

Wanneer we kijken naar de afzonderlijke gemeenten, stellen we vast dat het aandeel ouderen in de gemeenten Ranst en Lint onder de 1,5% liggen. De gemeenten Malle (5%) en Borsbeek (4,1) hebben na stad Antwerpen het relatief grootste aandeel 65-plussers met een inkomensgarantie. De gemeente Niel doet dienst als mediaan met 2,5% ouderen met inkomensgarantie.

Figuur 20: Aantal 65-plussers met een inkomensgarantie t.o.v. alle 65-plussers per gemeente (bron: Provincies in cijfers - eigen bewerking)

4.2. GEEN HONGER

4.2.1. Voedselondersteuning

Begin 2019 deed KINA een schriftelijke bevraging van alle leden-OCMW's in haar werkingsgebied waarbij bestaande initiatieven rond voedselondersteuning of toekomstige wensen in dit kader in kaart werden gebracht. De gemeenten Mortsel, Niel, Rumst en Schoten vulden de bevraging niet in en worden bijgevolg niet meegenomen in onderstaande analyse.

4.2.1.1. Gemeenten die zelf initiatief nemen voor de voedselbedeling

De gemeenten Boechout, Boom, Brasschaat, Borsbeek, Edegem, Hemiksem, Kalmthout, Ranst, Schilde, Stabroek, Wijnegem, Wommelgem, Wuustwezel en Zoersel ondernemen op dit moment zelf initiatieven voor de voedselbedeling op hun grondgebied. De voedselbedeling in de gemeenten kan op verschillende manieren gebeuren: via de sociale kruidenier, via het sociaal restaurant of aan de hand van gratis voedselbedeling.

Tabel 10: Manier van voedselbedeling door gemeenten die hier zelf voor instaan (bron: eigen bevraging)

Manier van voedselbedeling	Gemeenten
Sociale kruidenier	Brasschaat, Kalmthout, Zoersel, Wuustwezel
Sociaal restaurant	Boom, Edegem, Wuustwezel
Gratis voedselbedeling (eventueel via doorverwijzing)	Borsbeek, Wommelgem, Boechout, Ranst, Wijnegem, Stabroek, Schilde, Hemiksem, Boom, Brasschaat, Wuustwezel

Het aantal unieke personen die in deze gemeenten beroep doen op voedselondersteuning is moeilijk in te schatten. Het gaat minstens over 1764 unieke personen. Aangezien niet alle gemeenten hier een zicht op hadden en geen cijfer doorgaven is dit sowieso een onderschatting.

De gemeenten gaven aan dat er vooral een tekort is aan verse eieren, vers vlees, babyvoeding, dieetvoeding en vegetarische producten.

4.2.1.2. Gemeenten die niet zelf initiatief nemen voor de voedselbedeling

De gemeenten Aartselaar, Brecht, Essen, Hove kapellen, Kontich, Lint, Malle, Schelle, Zandhoven en Zwijndrecht nemen niet zelf het initiatief voor de voedselbedeling op hun grondgebied. De gemeenten gaan samenwerkingsverbanden aan met sociale kruideniers en/of sociale restaurants.

Tabel 11: Samenwerkingsverbanden van gemeenten die niet zelf instaan voor voedselbedeling (bron: eigen bevraging)

Samenwerkingsverband	Gemeenten
Samenwerking met sociale kruidenier	Essen, Lint, Zandhoven, Zwijndrecht
Samenwerking met sociaal restaurant	Aartselaar, Zwijndrecht, Lint

Volgende armoede-organisaties bedelen gratis voedselpakketten in de gemeenten in het werkingsgebied van KINA: De Toevlucht, Grensloos, De Schakel, Welzijnsschakels, Voedselhulp Edegem, Voedselbank Antwerpen en Moeders voor Moeders Borgerhout.

4.3. GOEDE GEZONDHEID EN WELZIJN

4.3.1. Algemene en geestelijke gezondheidszorg

In het werkingsgebied van KINA p.v. zijn er zowel algemene, categorale en psychiatrische ziekenhuizen gegrondvest:

- **Algemeen ziekenhuis:** Brasschaat en Wuustwezel (Klina), Malle (Sint-Jozef), Rumst (Rivierenland), Zoersel (ZNA) en Morsel (Gasthuiszusters Antwerpen)
- **Categoriaal ziekenhuis:** Malle (De Dennen) en Edegem (RevArte Revalidatieziekenhuis)
- **Psychiatrisch ziekenhuis:** Zoersel en Kapellen (Bethaniënhuis) en in Morsel en Boechout (Multiversum)

4.3.2. Ouderenvoorzieningen

4.3.2.1. Volgens programmatie

Volgens het programmacijfer dienen alle gemeenten in het werkingsgebied van KINA p.v. een **dagverzorgingscentrum** op te richten. Brasschaat dient als enige gemeente twee dagverzorgingscentra op te richten, zij hebben er momenteel één – de andere is nog niet gepland.. De gemeenten Boechout, Morsel, Schilde en Ranst hebben momenteel nog geen dagverzorgingscentrum maar de komst ervan is wel gepland. De gemeenten Edegem, Hemiksem, Schelle hebben tot op heden nog geen aanvraag ingediend en zijn dus de enige gemeenten in het werkingsgebied van KINA p.v. zonder dagverzorgingscentrum

Slechts één derde van de gemeenten in het arrondissement Antwerpen voldoen aan het programmacijfer voor de **woonzorgcentra** (Aartselaar, Boechout, Hemiksem, Kalmthout, Kapellen,

Malle, Rumst, Wijnegem, Wommelgem en Zoersel). Positieve uitschieters zijn Wijnegem en Boechout met 18% en 15% meer plaatsen in woonzorgcentra dan het programmatiecijfer voorschrijft.

De gemeente Schilde is de slechtste leerling van de klas met maar liefst 38% minder plaatsen dan het programmatiecijfer voorschrijft. We moeten hierbij opmerken dat de programmatie van woonzorgcentra tot eind 2025 is opgeschort. Dat betekent dat er geen bijkomende woongelegenheden via voorafgaande vergunning worden toegekend voor nieuwe initiatieven noch voor de uitbreiding van bestaande woonzorgcentra.

De invulling van het programma voor lokale **dienstencentra** is in het arrondissement Antwerpen opnieuw erg verdeeld. In de meeste kleine tot middelgrote gemeenten staan 1 à 2 dienstencentra geprogrammeerd. In Brasschaat en Schoten zijn dit er drie, in de stad Antwerpen 38. Tien gemeenten hebben een invulling van 100 procent. Twaalf gemeenten beschikken momenteel niet over een lokaal dienstencentrum op hun grondgebied (Aartselaar, Boechout, Boom, Hemiksem, Niel, Ranst, Schelle, Schilde, Stabroek, Wijnegem, Zandhoven en Zoersel). De overige gemeenten hebben een invulling van om en bij de 50 procent.

Zandhoven is de enige gemeente in het arrondissement Antwerpen met een **centrum voor herstelverblijf**. In de provincie Antwerpen zijn er in totaal vier gemeenten met een centrum voor herstelbedrijf. De programmatie voor centra voor herstelverblijf bedraagt 1.500 verblijfseenheden voor heel Vlaanderen. Momenteel is deze programmatieruimte volledig ingevuld, waardoor er geen voorafgaande vergunningen kunnen aangevraagd of verleend worden.

Tabel 12: Erkende/geplande capaciteit per gemeente geplaatst tegenover de programmatie (bron: Statistiek Vlaanderen – eigen bewerking)

	Dagverzorgings- centra (2019)	Plaatsen in woonzorgcentra (2019)	Dienstencentra (2019)
Aartselaar	0	39	-1
Boechout	0	39	-1
Boom	0	-79	-2
Borsbeek	0	-65	0
Brasschaat	-1	-45	0
Brecht	0	-35	0
Edegem	-1	-49	-1
Essen	0	-21	-1
Hemiksem	-1	19	-1
Hove	0	-57	0
Kalmthout	0	14	0
Kapellen	0	22	0
Kontich	0	-54	-1
Lint	0	-21	0
Malle	0	33	-1
Mortsel	0	-5	0
Niel	0	-13	-1
Ranst	0	-21	-2
Rumst	0	14	-1
Schelle	-1	-4	-1

Schilde	0	-202	-2
Schoten	0	-58	-1
Stabroek	0	-12	-2
Wijnegem	0	28	-1
Wommelgem	0	25	0
Wuustwezel	+1	-59	0
Zandhoven	0	-17	-1
Zoersel	0	45	-1
Zwijndrecht	0	-7	-1
Antwerpen	0	-34	0

4.3.2.2. Niet volgens programmatie

In het arrondissement Antwerpen heeft elke gemeente, behalve Hemiksem en Schilde een erkend **centrum voor kortverblijf**. In het werkingsgebied van KINA is er gemiddeld genomen plaats voor 2,1 personen per duizend 65-plussers. Dit is hoger dan het provinciaal en het Vlaams gemiddelde van 1,8 plaatsen per duizend 65-plussers. Wanneer we kijken naar het aanbodsratio per duizend 80-plussers is het gemiddeld aantal plaatsen ook hoger in het werkingsgebied van KINA dan in de rest van Vlaanderen.

Iedere gemeente in het werkingsgebied van KINA heeft minimum één **groep van assistentiewoningen** of heeft dit op de planning staan. Ook hier is het aanbodsratio per duizend 65- en 80-plussers hoger dan het Vlaams gemiddelde.

Tabel 13: Erkende/geplande capaciteit voor centra voor kortverblijf en groepen van assistentiewoningen per gemeente (bron: Statistiek Vlaanderen – eigen bewerking)

	Centra voor kortverblijf (2019)			Groepen van assistentiewoningen (2019)		
Aartselaar	2	1,7	6,2	1	3	9
Boechout	1	1,8	5,9	3	22	69
Boom	1	2,2	6,3	2	27	79
Borsbeek	1	1,9	6,9	2	14	52
Brasschaat	2	1,1	3,7	2	24	79
Brecht	2	2,4	9,3	4	22	87
Edegem	1	1,9	5,8	1	(gepland)	(gepland)
Essen	1	1,2	4,5	1	8	33
Hemiksem	0	0,0	0,0	1	12	43
Hove	1	2,6	8,0	1	23	72
Kalmthout	2	2,8	9,6	3	10	35
Kapellen	3	1,5	4,9	8	42	142
Kontich	2	1,6	5,2	7	30	96
Lint	1	1,9	6,8	1	10	36
Malle	1	0,7	2,2	3	27	90
Mortsel	2	2,1	5,7	3	23	62
Niel	1	1,8	5,1	3	48	137
Ranst	1	0,8	2,9	3	25	97
Rumst	1	5,3	5,4	3	41	132
Schelle	1	4,0	13,4	3	37	138
Schilde	0	0,0	0,0	3	20	69
Schoten	2	2,2	6,6	4	17	52
Stabroek	2	3,8	16,8	2	12	53
Wijnegem	1	1,4	3,9	2	42	115
Wommelgem	3	5,9	18,3	2	13	41
Wuustwezel	2	0,8	3,2	4	16	64
Zandhoven	2	5,3	18,9	2	27	97
Zoersel	2	4,0	16,1	3	27	108
Zwijndrecht	2	3,6	11,9	2	20	65
Antwerpen	26	1,4	4,2	71	31	94
Gemiddelde Vlaanderen	/	1,8	6,0	/	18	60
Gemiddelde provincie Antwerpen	/	1,8	5,8	/	22	73
Gemiddelde arrondissement Antwerpen	/	1,8	5,7	/	27	85
Gemiddelde werkingsgebied KINA	/	2,1	6,9	/	23	77

4.3.3. Mantelzorg

Ook lokale besturen kunnen een belangrijke bijdrage leveren aan de erkenning van de mantelzorg: zij kunnen een gemeentelijke mantelzorgpremie uitkeren. Van de 308 gemeenten in Vlaanderen heeft 75 procent een mantelzorgpremie.

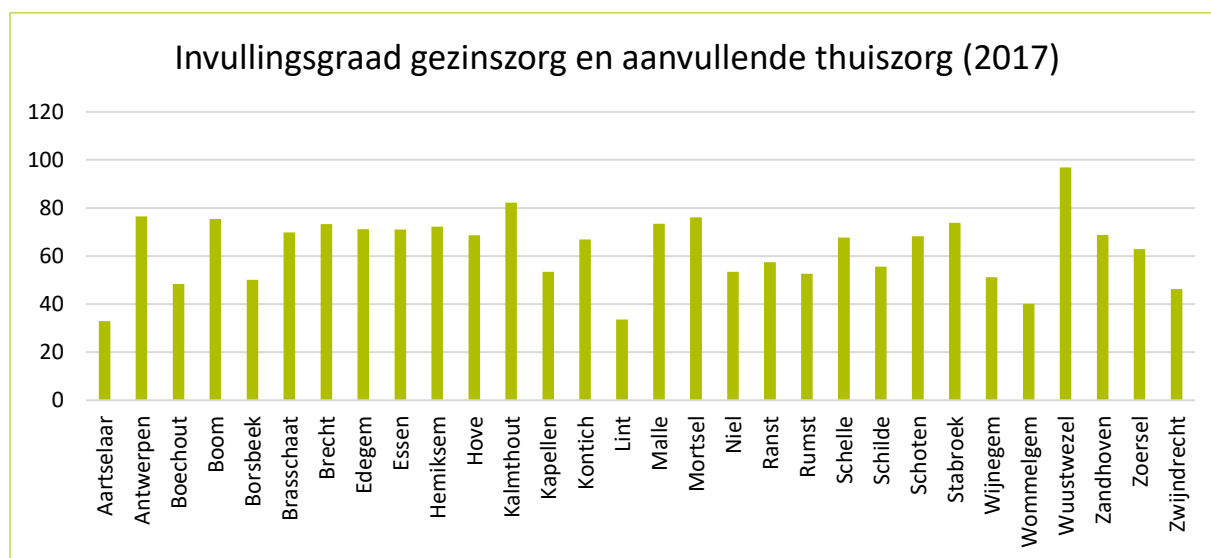
Wanneer we kijken naar het werkingsgebied van KINA p.v., keren 15 gemeenten een mantelzorgpremie uit: Aartselaar, Boechout, Brasschaat, Essen, Kalmthout, Lint, Mortsel, Niel, Rumst, Schelle, Schilde, Stabroek, Wijnegem, Wommelgem en Wuustwezel. De andere 14 gemeenten doen dit niet.

4.3.4. Dienst gezinszorg en aanvullende thuiszorg

De programmatie voor de diensten voor gezinszorg en aanvullende thuiszorg bestaat uit programmacijfers voor de uren persoonsverzorging en huishoudelijke hulp die verstrekt worden door de erkende diensten voor gezinszorg en aanvullende thuiszorg. De programmacijfers worden per provincie en per gemeente vastgelegd op basis van de leeftijd van de inwoners.

Wanneer we de programmaticcijfers afwegen tegen de effectief gepresteerde uren, kunnen we de invullingsgraad berekenen. Als de invullingsgraad meer dan 100 is, worden er meer uren gepresteerd dan er werden geprogrammeerd. Als de invullingsgraad minder dan 100 is, zijn er meer uren geprogrammeerd dan dat er in werkelijkheid worden gepresteerd en is er dus nog ruimte om prestaties binnen de gezinszorg uit te breiden.

Figuur 21: Invullingsgraad gezinszorg en aanvullende thuiszorg per gemeente (bron: Provincies in cijfers – eigen bewerking)

Tabel 14: Invullingsgraad gezinszorg en aanvullende thuiszorg (Bron: Provincies in cijfers – eigen bewerking)

Invullingsgraad gezinszorg en aanvullende thuiszorg (2017)	
Vlaanderen	71,22
Provincie Antwerpen	70,61
Arrondissement Antwerpen	68,06
Werkingsgebied KINA p.v.	62,26

Wanneer we bovenstaande resultaten analyseren, kunnen we besluiten dat de gemeenten in het werkingsgebied van KINA gemiddeld genomen een lagere invullingsgraad hebben dan in Vlaanderen en de provincie Antwerpen.

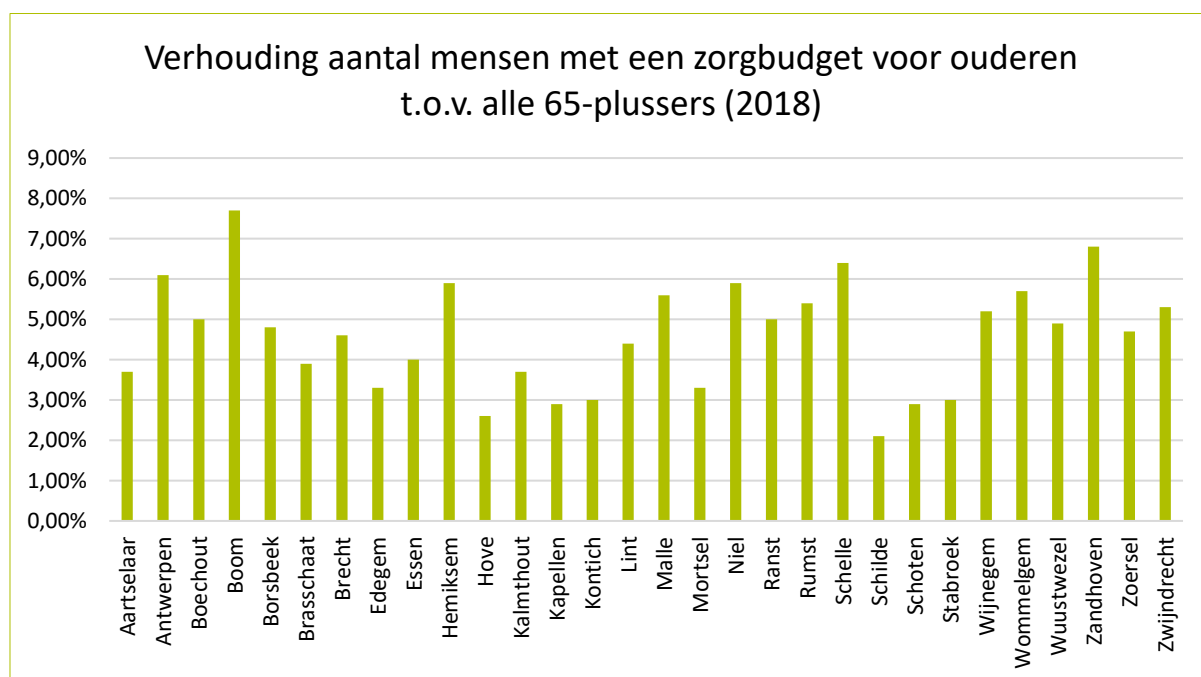
Enkel de gemeenten Hemiksem, Brecht, Malle, Stabroek, Boom, Mortsel, Kalmthout en Wuustwezel hebben een gemiddelde invullingsgraad dat boven het Vlaamse gemiddelde ligt. Het is ook opvallend dat geen enkele gemeente een invullingsgraad van 100 of meer haalt. Er is dus nog heel wat ruimte om prestaties binnen de gezinszorg en aanvullende thuiszorg te verbeteren.

4.3.5. Zorgbudgetten voor ouderen

Wanneer je een hulpbehoevend, 65 jaar of ouder bent en een beperkt inkomen hebt, kan je een zorgbudget voor ouderen met een zorgnood aanvragen. Het bedrag hangt af van de zorg die je nodig hebt en het gezinsinkomen.

Wanneer we het aantal mensen met een zorgbudget voor ouderen in verhouding plaatsen ten opzichte van alle 65-plussers, zien we dat de gemeenten in het werkingsgebied van KINA p.v. gemiddeld genomen minder 65-plussers met een zorgbudget voor ouderen tellen dan de rest van Vlaanderen. In het werkingsgebied van KINA p.v. fungeert de gemeente Borsbeek als mediaan met een gemiddelde van 4,8% ouderen met een zorgbudget t.o.v. alle 65-plussers.

Figuur 22: Verhouding aantal mensen met een zorgbudget voor ouderen t.o.v. alle 65-plussers per gemeente (bron: Provincies in cijfers - eigen bewerking)

Tabel 15: Verhouding tussen 65-plussers met een zorgbudget en alle 65-plussers (bron: Provincies in cijfers - eigen bewerking)

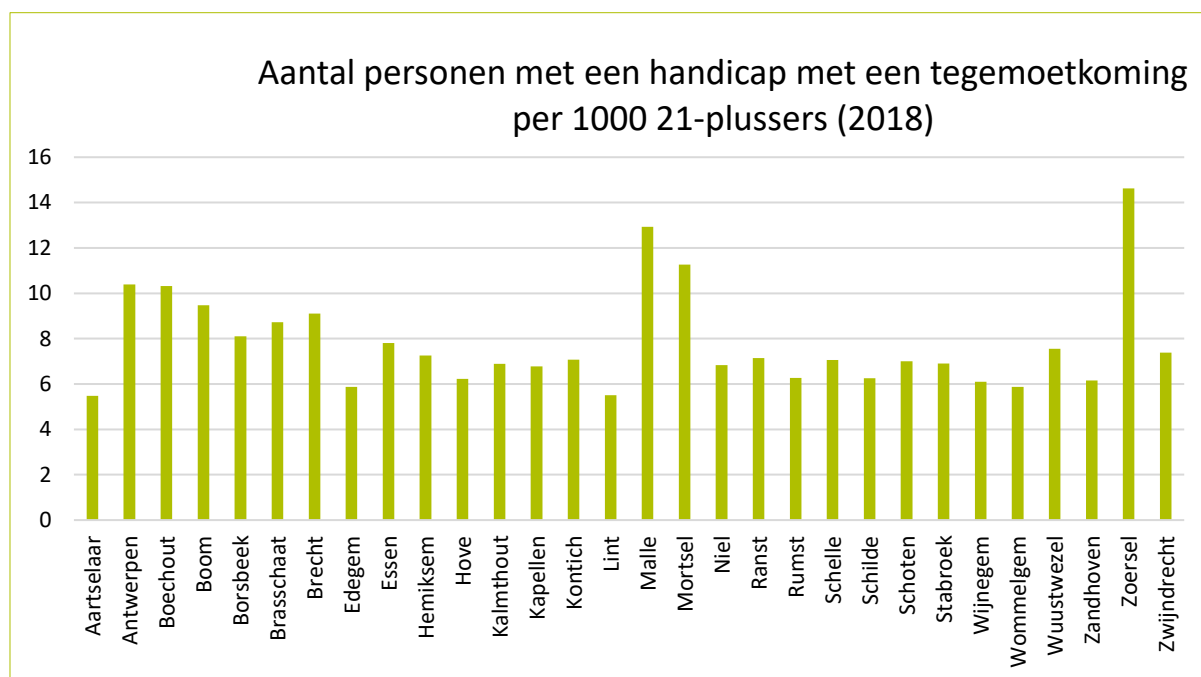
Verhouding tussen 65-plussers met een zorgbudget en alle 65-plussers (2018)	
Vlaanderen	7,8%
Provincie Antwerpen	6,3%
Arrondissement Antwerpen	5,1%
Werkingsgebied KINA p.v.	4,2%

4.3.6. Tegemoetkoming personen met een handicap

Wanneer we kijken naar het aantal personen met een handicap met een tegemoetkoming per 1000 21-plussers, kunnen we besluiten dat dit aantal in het werkingsgebied van KINA p.v. lager ligt dan in Vlaanderen.

In het werkingsgebied van KINA p.v. hebben de gemeenten Zoersel, Malle en Mortsel relatief genomen het hoogste aantal personen met een handicap met een tegemoetkoming. De gemeenten Aartselaar, Lint en Edegem hebben er het minste. De gemeente Schelle fungeert als mediaan met 7,06 personen met een handicap met een tegemoetkoming per duizend 21-plussers.

Figuur 23: Aantal personen met een handicap met een tegemoetkoming per 1000 21-plussers per gemeente (bron: Provincies in cijfers - eigen bewerking)

Tabel 16: Aantal personen met een handicap met een tegemoetkoming per 1000 21-plussers (bron: Provincies in cijfers - eigen bewerking)

Aantal personen met een handicap met een tegemoetkoming per 1000 21-plussers (2018)	
Vlaanderen	8,88
Provincie Antwerpen	8,79
Arrondissement Antwerpen	9,15
Werkingsgebied KINA p.v.	7,96

4.4. KWALITEITSONDERWIJS

4.4.1. Cijfers

In absolute cijfers is het de stad Antwerpen die de meeste leerlingen telt in het gewoon en het buitengewoon onderwijs, zowel kleuter-, lager als secundair. Voor het gewoon kleuter- en lager onderwijs zijn het daarnaast de randgemeenten Brasschaat, Schoten, Brecht en Mortsel waar de meeste kinderen schoollopen. Hove, Lint en Wijnegem hebben het kleinste aanbod voor gewoon kleuteronderwijs; Lint, Borsbeek en Niel voor gewoon lager onderwijs.

De rangschikking is een beetje anders voor wat het secundair onderwijs betreft. Daar neemt de gemeente Brasschaat de tweede plaats in, voor Schoten, Malle en Kontich. In zeven gemeenten is er geen aanbod voor het secundair onderwijs: Hemiksem, Lint, Ranst, Schelle, Wommelgem, Zoersel en Zwijndrecht.

In 13 van de 30 gemeenten van het arrondissement Antwerpen wordt buitengewoon onderwijs aangeboden. Na Antwerpen, volgen de meeste kinderen en jongeren buitengewoon onderwijs in de gemeenten Brecht, Rumst en Schilde.

Het merendeel van de leerlingen gaat naar de basisschool in de eigen gemeente. 20% van de kleuters kijken uit naar een andere gemeente om daar school te volgen tegenover 26% van de leerlingen van de lagere school. In het secundair onderwijs gaan de meeste leerlingen school in een andere gemeente. Slechts 24% van de leerlingen secundair onderwijs gaat school in de eigen gemeente.

4.4.2. Schoolse vertraging

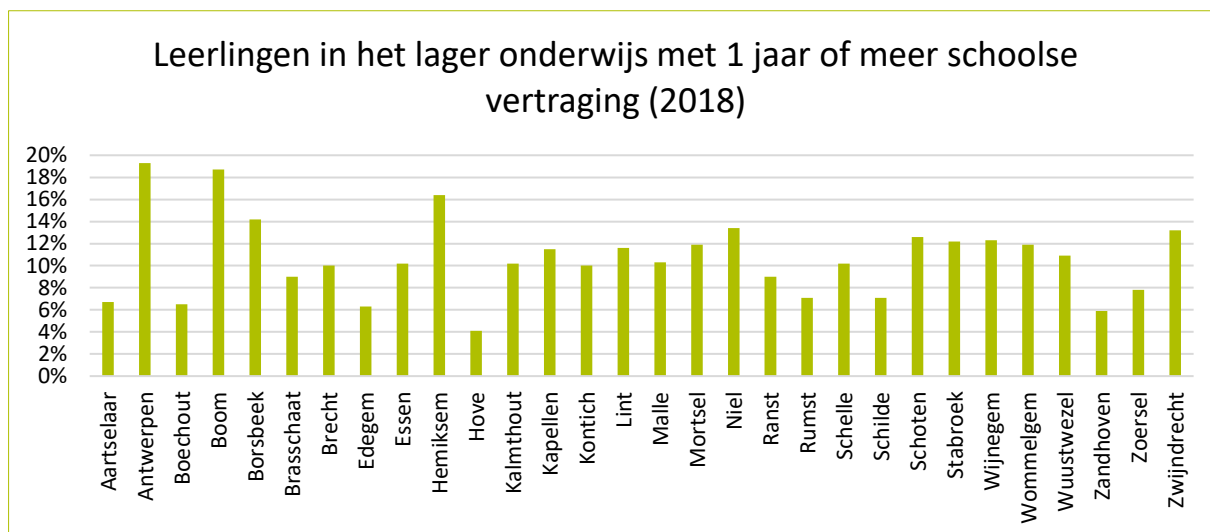
De schoolse vertraging wordt berekend als het verschil tussen het leerjaar waarin de leerling zich effectief bevindt ten opzichte van het leerjaar waarin de leerling zich normaalgezien zou bevinden op basis van zijn geboortjaar.

De schoolse vertraging in de kleuterklas is moeilijk te bepalen aangezien hier nog geen schoolplicht geldt. Bijgevolg zou een hoog aantal kleuters met een schoolse achterstand procentueel opgeheven worden door een hoog aantal kleuters dat thuisblijft.

Naast Antwerpen is er vooral in de gemeenten Boom, Hemiksem en Borsbeek een hogere kans dat een kind in het lager onderwijs een achterstand oploopt. In het algemeen is de rand rond Antwerpen een risiczone. In 10 gemeenten is de kans op schoolse vertraging minder dan 1 op 10: Aartselaar, Boechout, Brasschaat, Edegem, Hove, Ranst, Rumst, Schilde, Zandhoven en Zoersel.

In het werkingsgebied van KINA p.v. heeft 10,3% van de leerlingen in het lager onderwijs één of meer jaar schoolse vertraging opgelopen. Dit aantal is lager dan in de provincie Antwerpen (13%) en Vlaanderen (12,3%).

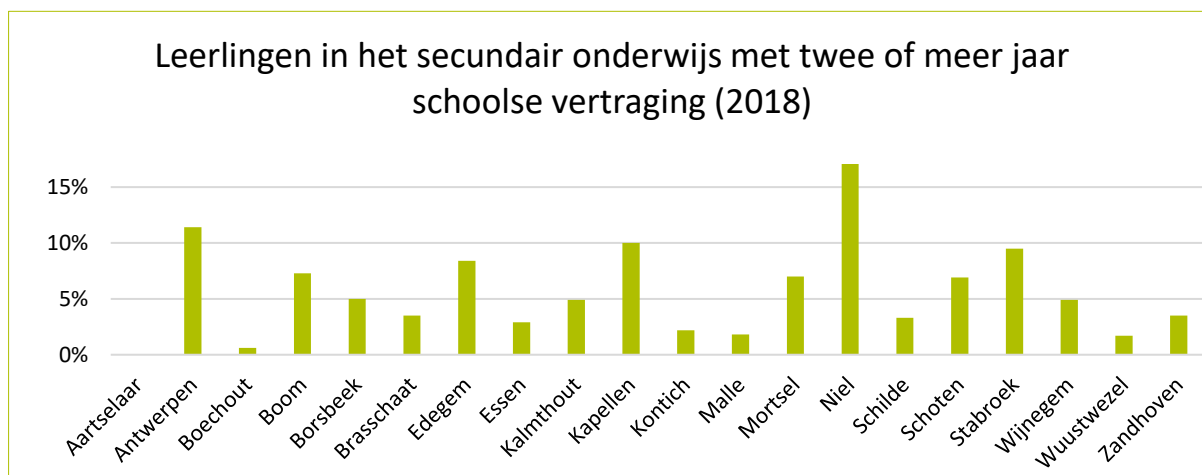
Figuur 24: Leerlingen in het lager onderwijs met één jaar of meer schoolse vertraging per gemeente (bron: Provincies in cijfers - eigen bewerking)

Opvallend is dat niet Antwerpen maar Niel de gemeente is met procentueel het hoogste aantal leerlingen in het secundair onderwijs met twee jaar of meer schoolse vertraging. Antwerpen staat op de tweede plaats en wordt gevolgd door Kapellen en Stabroek. Aartselaar is de enige gemeente zonder leerlingen in het secundair onderwijs met twee jaar of meer schoolse vertraging. De gemeenten Brecht, Hemiksem, Hove, Lint, Ranst, Rumst, Schelle, Wommelgem, Zoersel en Zwijndrecht worden niet meegenomen in de analyse aangezien zij geen secundair onderwijs aanbieden.

In het werkingsgebied van KINA p.v. heeft 4,5% van de leerlingen in het secundair onderwijs twee of meer jaar schoolse vertraging opgelopen. Dit aantal is lager dan in de provincie Antwerpen (6,4%) en Vlaanderen (5,3%).

Figuur 25: Leerlingen in het secundair onderwijs met twee jaar of meer schoolse vertraging per gemeente (bron: Provincies in cijfers - eigen bewerking)

4.4.3. OKI-waarde

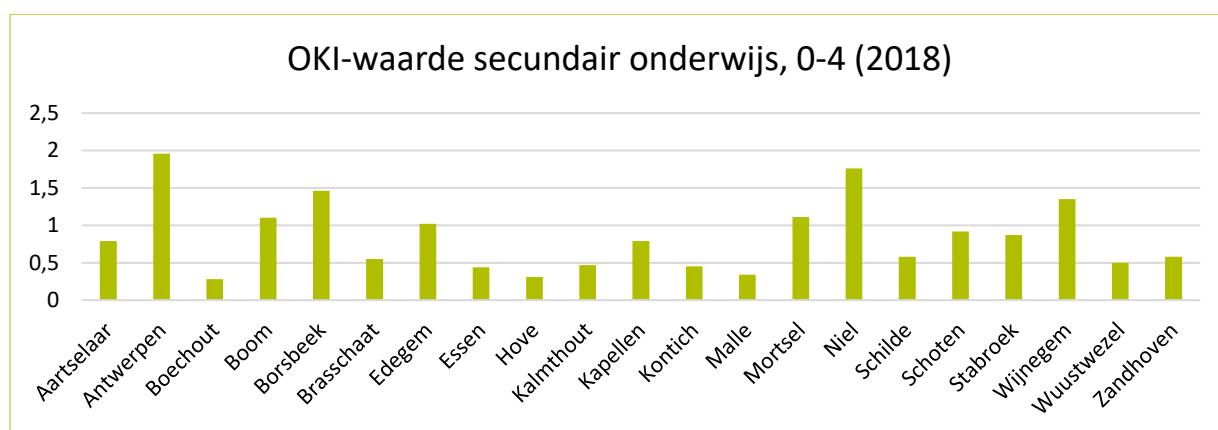
Om kinderen zoveel mogelijk gelijke kansen te geven, krijgen de scholen extra werkingsmiddelen voor kinderen die aan bepaalde gelijke kansenindicatoren voldoen. Voor het toekennen van deze extra werkingsmiddelen in het gewoon onderwijs houdt men rekening met het opleidingsniveau van de moeder, schooltoelage, thuistaal en een buurtindicator (wonend in een buurt met veel schoolse vertraging).

Als samenvattende indicator wordt de onderwijskansarmoede indicator (OKI) berekend. Deze maakt de optelsom van de vier eerder beschreven risicokenmerken gedeeld door het aantal leerlingen en ligt bijgevolg tussen 0 en 4. Hoe hoger de OKI-waarde, hoe groter de kans op kansarmoede.

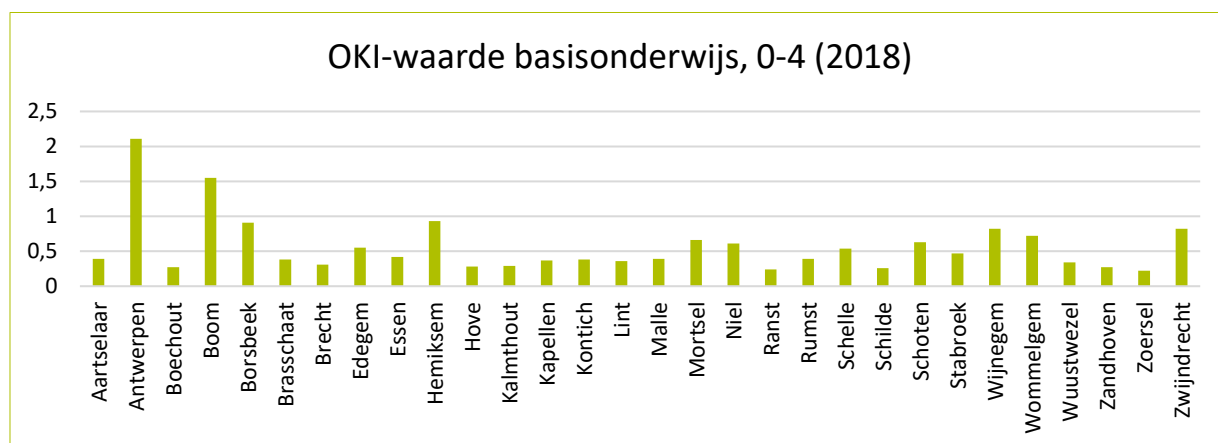
De OKI-waarde voor het basis en het secundair onderwijs ligt in stad Antwerpen het hoogst. Voor het secundair onderwijs heeft Niel de tweede hoogste OKI-waarde en wordt ze gevolgd door Borsbeek en Wijnegem. De gemeenten Boechout en Hove hebben de laagste OKI-waarde. De gemeenten Brecht, Hemiksem, Hove, Lint, Ranst, Rumst, Schelle, Wommelgem, Zoersel en Zwijndrecht worden niet meegenomen in de analyse aangezien zijn geen secundair onderwijs aanbieden.

Voor het basisonderwijs heeft de gemeente Boom de tweede hoogste OKI-waarde en wordt ze gevolgd door Hemiksem en Borsbeek. De gemeenten Zoersel en Ranst hebben de laagste OKI-waarde.

Figuur 26: OKI-waarde voor het secundair onderwijs per gemeente (bron: Provincies in cijfers - eigen bewerking)

Figuur 27: OKI-waarde voor het basisonderwijs per gemeente (bron: Provincies in cijfers - eigen bewerking)

Wanneer we de OKI-waarde in het werkingsgebied van KINA p.v. vergelijken met de gemiddelde OKI-waarde in Vlaanderen, kunnen we besluiten dat deze zowel in het basisonderwijs als in het secundair onderwijs gemiddeld genomen lager ligt.

Tabel 17: OKI-waarde basis- en secundair onderwijs (bron: Provincies in cijfers – eigen bewerking)

	OKI-waarde basisonderwijs (2018)	OKI-waarde secundair onderwijs (2018)
Vlaanderen	0,82	0,87
Provincie Antwerpen	1,06	1,07
Arrondissement Antwerpen	1,38	1,35
Werkingsgebied KINA p.v.	0,47	0,58

4.5. GENDERGELIJKHEID

4.5.1. Kinderopvang

Kinderopvang is onontbeerlijk voor gelijke kansen tussen mannen en vrouwen. De aanwezigheid van voldoende, kwaliteitsvolle, betaalbare en toegankelijke kinderopvang heeft een positief effect op de tewerkstellingsgraad van moeders.

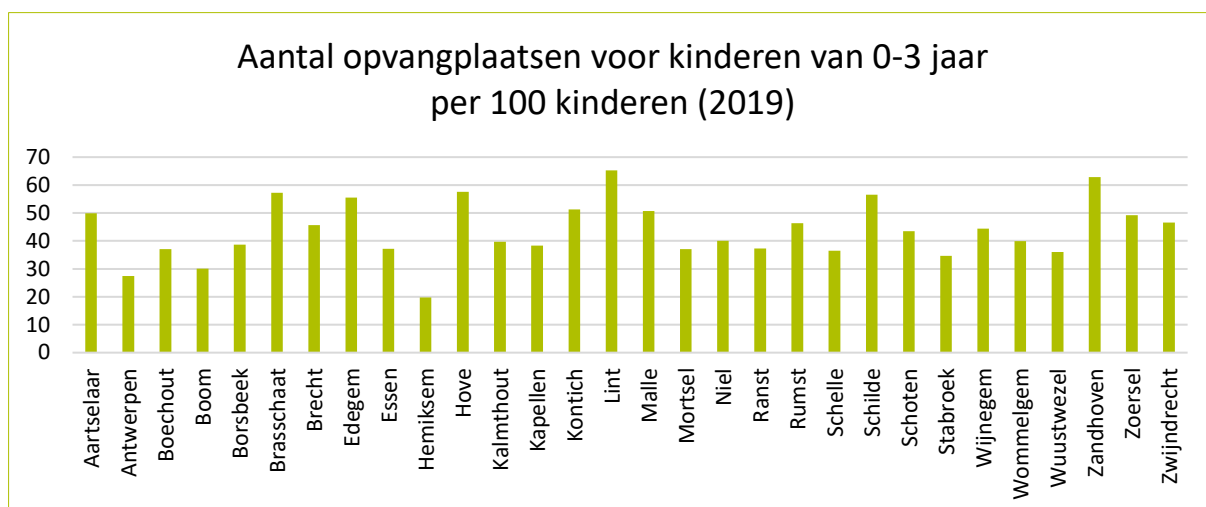
4.5.1.1. Baby's en peuters

Wanneer we kijken naar het aantal plaatsen in de lokale kinderopvang per 100 kinderen tussen de 0 en 3 jaar, kunnen we vaststellen dat de gemeenten Hemiksem, Antwerpen en Boom de Barcelona-norm niet halen. Deze norm stelt dat er kinderopvang moet zijn voor minstens 33% van de kinderen jonger dan 3 jaar.

De gemeenten Malle, Kontich, Edegem, Schilde, Brasschaat, Hove, Zandhoven en Lint hebben in hun lokale kinderopvang plaats voor meer dan de helft kinderen tussen de 0 en de 3 jaar. Wanneer we de stad Antwerpen buiten beschouwing laten, dient de gemeente Schoten als mediaan. Zij heeft in haar lokale kinderopvang plaats voor 43,47% van de totale populatie baby's en peuters.

Wanneer we de kinderopvang in het werkingsgebied van KINA p.v. vergelijken met Vlaanderen, kunnen we besluiten dat er 14 gemeenten lager scoren dan het Vlaams gemiddelde van 43,33 opvangplaatsen per 100 kinderen tussen de 0 en 3 jaar.

Figuur 28: Aantal plaatsen in de lokale kinderopvang per 100 kinderen tussen de 0 en de 3 jaar per gemeente (bron: Kind en Gezin - eigen bewerking)

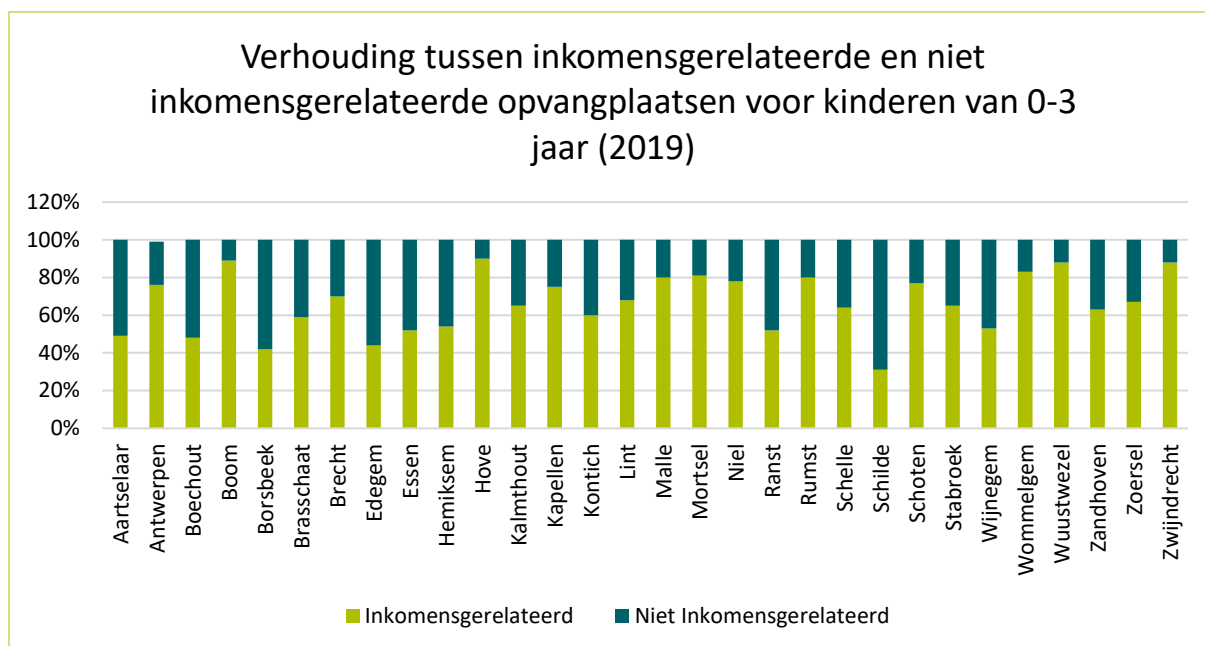

Wanneer we kijken naar de verhouding tussen inkomensgerelateerde kinderopvang (daar waar ouders betalen volgens hun inkomen) en de niet-inkomensgerelateerde kinderopvang (daar waar een vaste dagprijs geldt die voor iedereen hetzelfde is), kunnen we vaststellen dat de gemeenten Hove, Boom en Zwijndrecht relatief het meeste inkomensgerelateerde kinderopvang aanbieden. De gemeenten Schilde, Borsbeek en Edegem bieden het meeste niet-inkomensgerelateerde kinderopvang aan in vergelijking met de andere gemeenten in het arrondissement Antwerpen.

De gemeente Stabroek fungeert als mediaan wanneer het gaat over de verhouding tussen de inkomensgerelateerde en de niet-inkomensgerelateerde kinderopvang. Hier is 65% van de kinderopvang inkomensgerelateerd tegenover 35% niet-inkomensgerelateerde kinderopvang voor baby's en peuters.

Wanneer we het aandeel inkomensgerelateerde opvangplaatsen in het werkingsgebied van KINA p.v. vergelijken met Vlaanderen, kunnen we besluiten dat er 18 gemeenten lager scoren dan het Vlaams gemiddelde van 72,5% inkomensgerelateerde opvangplaatsen (in verhouding tot de niet-inkomensgerelateerde opvangplaatsen).

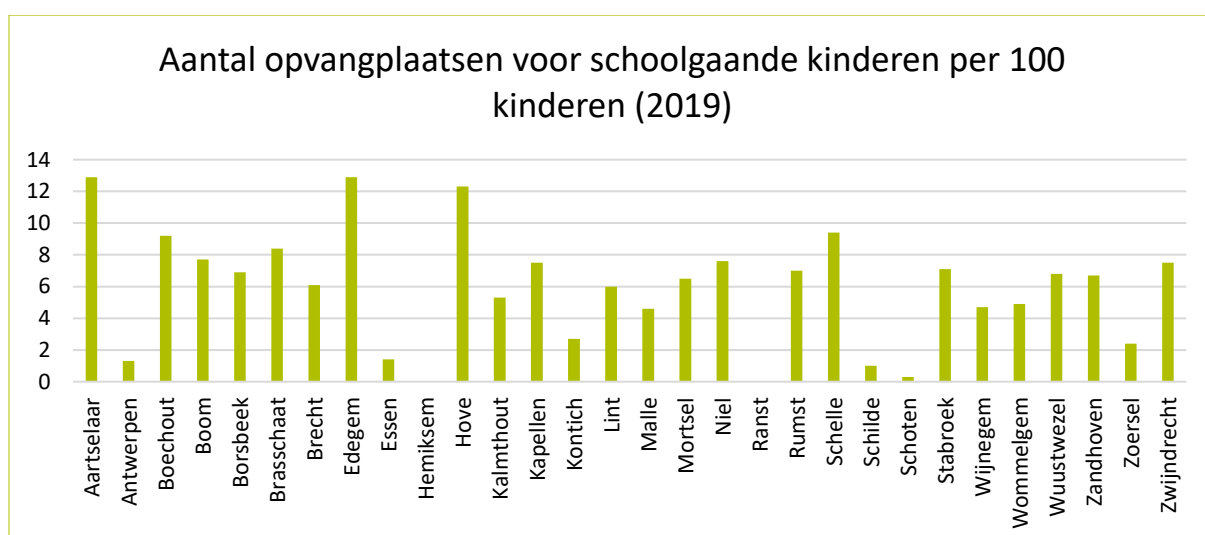
Figuur 29: Verhouding tussen inkomensgerelateerde en niet-inkomensgerelateerde kinderopvang voor kinderen tussen 0 en 3 jaar per gemeente (bron: Kind en Gezin - eigen bewerking)

4.5.1.2. Buitenschoolse opvang

De gemeenten Edegem, Aartselaar en Hove hebben plaats voor meer dan een tiende van de schoolgaande kinderen in hun buitenschoolse opvang. Wanneer we de stad Antwerpen buiten beschouwing laten, dient de gemeente Zandhoven als mediaan. Zij heeft in haar buitenschoolse kinderopvang plaats voor 6,7% van de totale populatie schoolgaande kinderen.

Figuur 30: Aantal opvangplaatsen voor schoolgaande kinderen per 100 kinderen per gemeente (bron: Kind en Gezin - eigen bewerking)

4.5.1.3. Speelpleinwerking

De gemeenten Schelle en Zandhoven hebben geen eigen speelpleinwerking. De gemeenten Malle en Rumst zijn niet aangesloten bij de officiële speelpleinwerking maar organiseren wel hun eigen vakantiecampen. De overige gemeenten van het arrondissement Antwerpen hebben een eigen speelpleinwerking gekoppeld aan de Vlaamse dienst voor speelpleinwerk.

4.6. SCHOON WATER EN SANITAIR

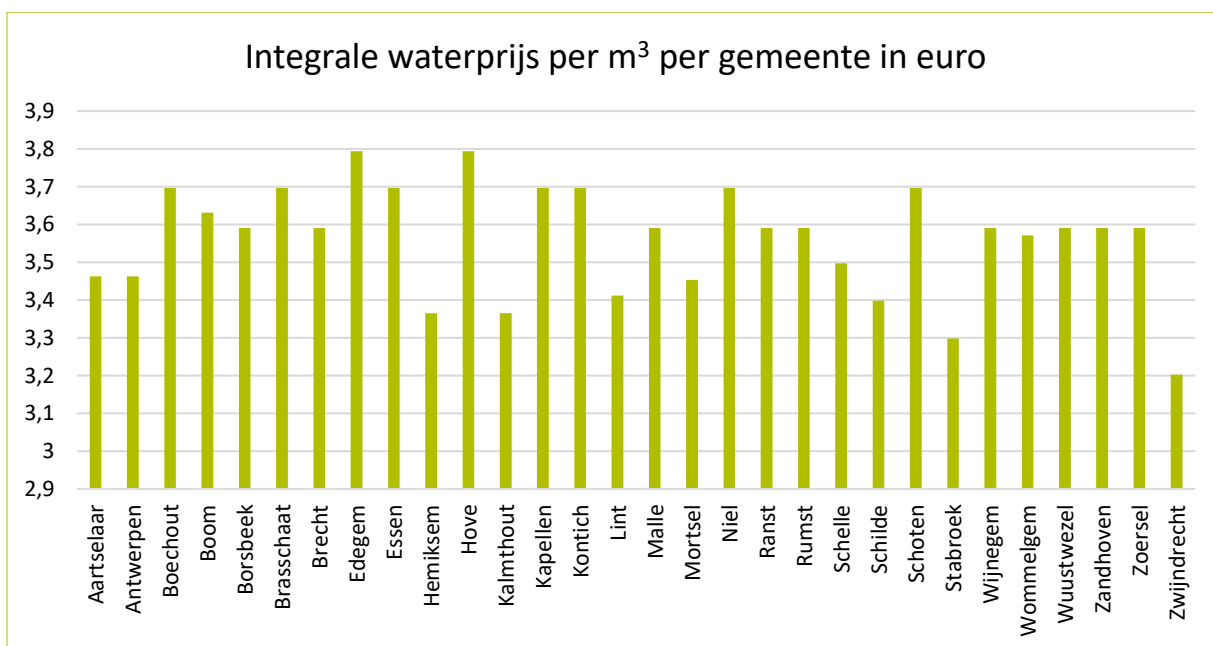

4.6.1. Gemiddelde waterprijs

Op 1 januari 2019 was de waterprijs per m³ het hoogst in de gemeente Hove (€3,7938). De waterprijs per m³ is het laagst in Zwijndrecht (€3,2023). De gemeente Ranst fungeert als mediaan met een gemiddelde waterprijs van €3,5907 per m³.

De gemiddelde waterprijs in het Vlaams gewest bedraagt €4,0606 per m³. Elke gemeente in het werkingsgebied van KINA hanteert met andere woorden een waterprijs die goedkoper is dan het Vlaamse gemiddelde.

Figuur 31: Integrale waterprijs per m³ per gemeente in euro (bron: Vlaamse Milieumaatschappij - eigen bewerking)

4.7. BETAALBARE EN DUURZAME ENERGIE

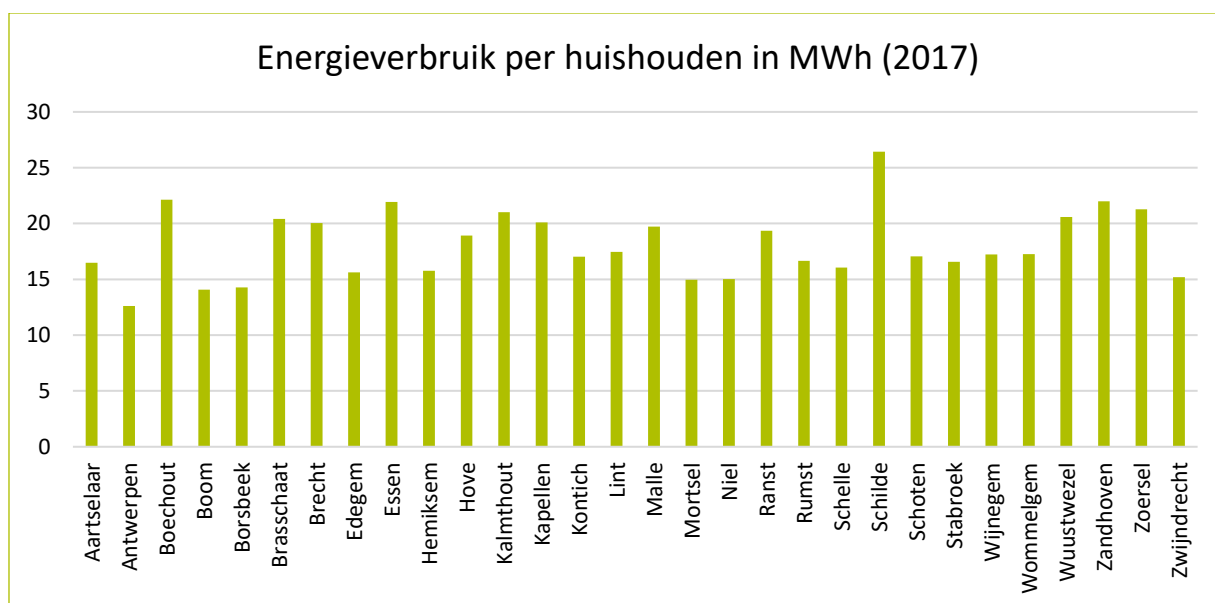

4.7.1. Energieverbruik

Wanneer we kijken naar het gemiddeld verbruik per huishouden, kunnen we vaststellen dat de huishoudens in Schilde gemiddeld genomen het meeste energie verbruiken. In de gemeente Boom verbruiken de huishoudens gemiddeld het minste: 14,07 MWh.

Het energiegemiddelde verbruik per huishouden in het Vlaams Gewest bedraagt 17,76 MWh. In het werkingsgebied van KINA fungeert Wommelgem als mediaan met een gemiddeld verbruik van 17,27 MWh per huishouden.

Figuur 32: Energieverbruik per huishouden per gemeente (bron: Provincies in Cijfers - eigen bewerking)

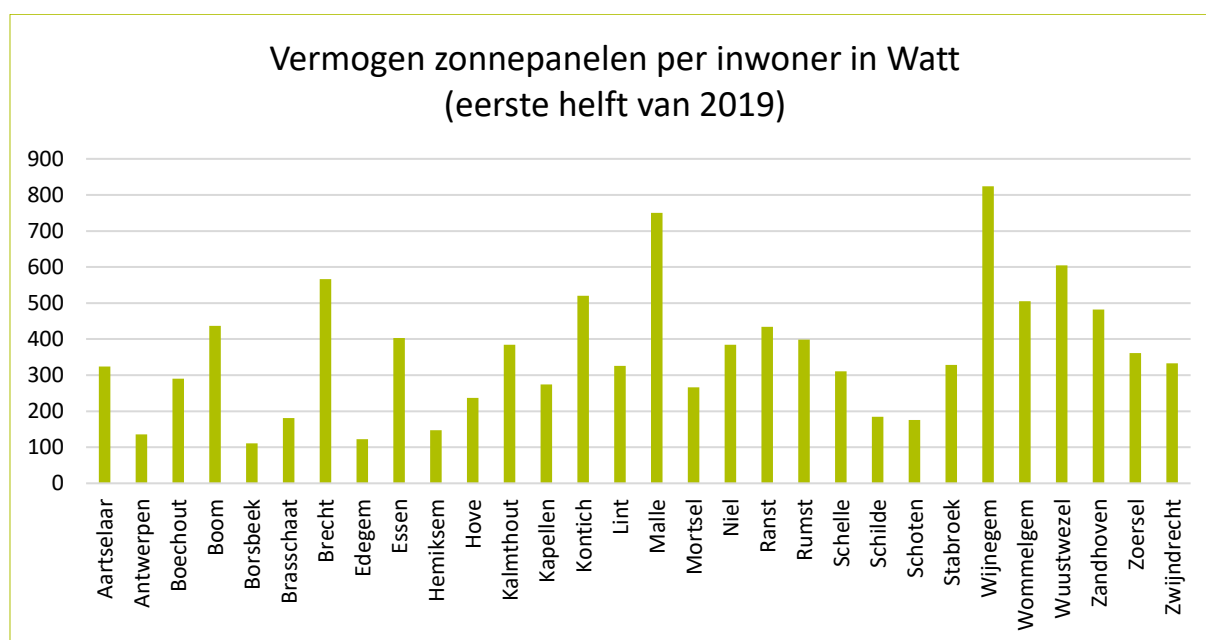

4.7.1. Vermogen uit zonnepanelen

Wanneer we kijken naar het gemiddeld vermogen geproduceerd door zonnepanelen per inwoner, kunnen we vaststellen dat dit het hoogste is in de gemeente Wijnegem (824 Watt). In de gemeente Borsbeek werd in de eerste helft van 2019 het minste zonne-energie opgewekt: 111 Watt per inwoner.

In het werkingsgebied van KINA fungeert Zwijndrecht als mediaan met een vermogen afkomstig van zonne-energie van 333 Watt per inwoner.

Figuur 33: Vermogen zonnepanelen per inwoner per gemeente (bron: Energiekaart - eigen bewerking)

4.8. ECONOMIE EN WERKGELEGENHEID

4.8.1. Jaarinkomen

Het gemiddelde netto jaarinkomen is voor zowel arrondissement Antwerpen als het Vlaams Gewest gestegen. Het gemiddeld netto jaarinkomen per inwoner is voor het Vlaams Gewest hoger dan voor het arrondissement Antwerpen. Daarnaast is er een groter absoluut verschil tussen beide in 2016 (verschil van €797) dan in 2006 (verschil van slechts €127).

Wanneer we kijken naar het gemiddeld jaarinkomen per inwoner per gemeente is deze het laagst in Antwerpen (€15.718) en Boom (€16.896) en het hoogst in Hove (€25.537) en Schilde (€25.247). De gemeente Schelle fungeert met een gemiddeld jaarinkomen per inwoner van €20.428 als mediaan.

Tabel 18: Gemiddeld netto jaarinkomen per inwoner (bron: Statistiek Vlaanderen – eigen bewerking)

Jaar	Arrondissement Antwerpen	Vlaams Gewest
2006	14.857	14.984
2007	15.387	15.551
2008	15.998	16.199
2009	16.156	16.505
2010	16.200	16.599
2011	16.584	17.146
2012	17.117	17.765
2013	17.388	18.163
2014	18.144	18.949
2015	18.177	18.970
2016	18.305	19.102

4.8.2. Werkloosheidsgraad

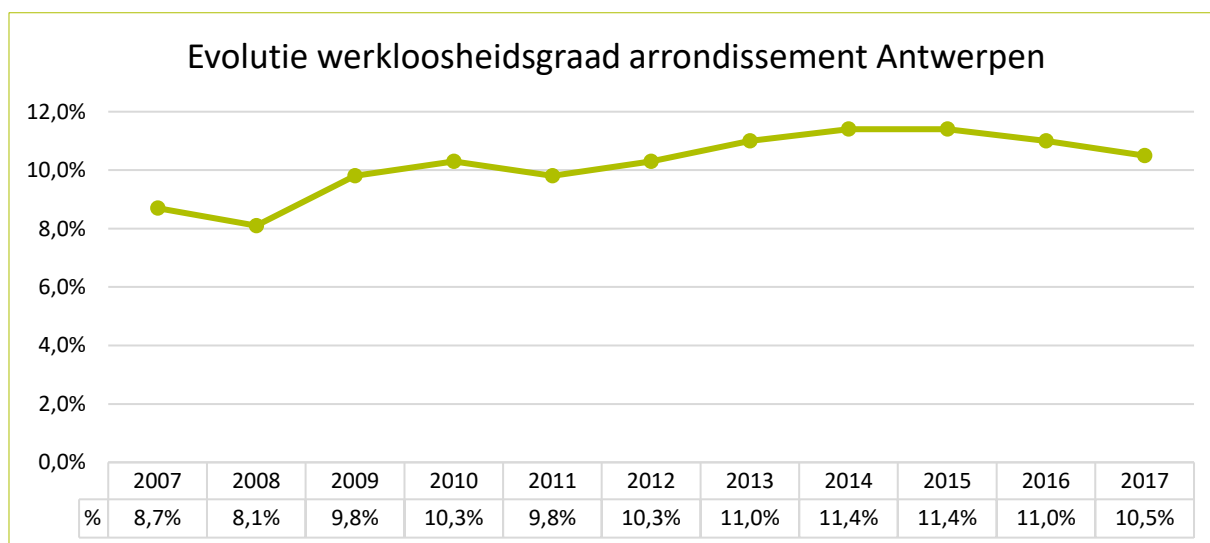
De recentste cijfers van VDAB (oktober 2018) tonen dat 9,5% van de inwoners van arrondissement Antwerpen werkloos is. Dit is procentueel gezien meer dan het globale cijfer over het Vlaams Gewest heen (6,3%). Ook van alle arrondissementen in Vlaanderen heeft arrondissement Antwerpen de grootste werkloosheidsgraad. Tussen mannen en vrouwen zijn geen noemenswaardige verschillen op te merken.

Tabel 19: Werkloosheidsgraad (bron: Arvastad VDAB – eigen bewerking)

	Vrouwen	Mannen	Totaal
Vlaams Gewest	6,2%	6,2%	6,3%
Arrondissement Antwerpen	9,4%	9,6%	9,5%

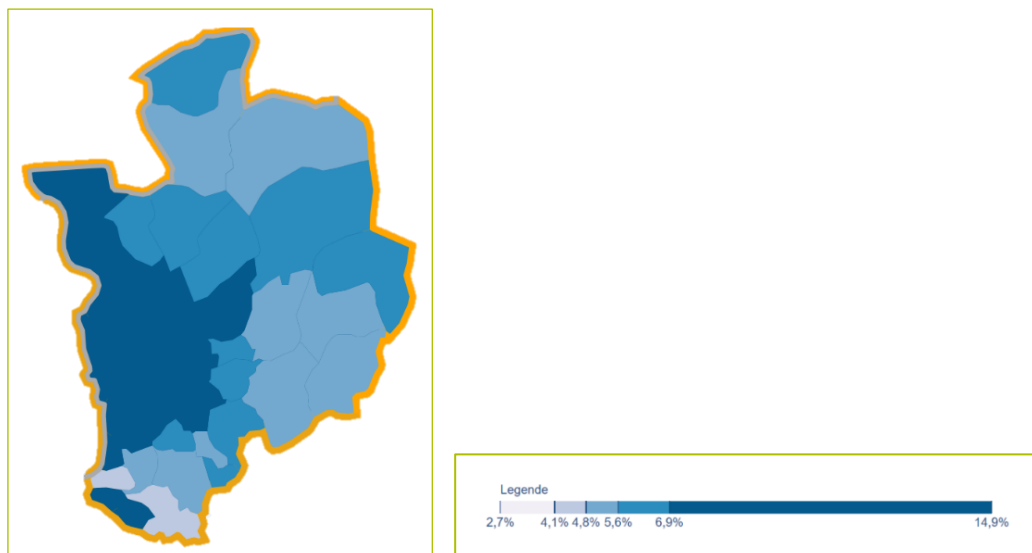
De afgelopen jaren is de werkloosheidsgraad relatief stabiel gebleven en zijn er geen al te grote schommelingen op te merken. Het aandeel was het laagst in 2008 (8%) en het hoogst in 2014 en 2015 (11,4%).

Figuur 34: Evolutie werkloosheidsgraad arrondissement Antwerpen (bron: Arvastad VDAB – eigen bewerking)

Onderstaande figuur geeft een specifiekere weergave van de werkloosheidsgraad per gemeente in 2017. De hoogste werkloosheidsgraad bevindt zich in dit jaar (uitgezonderd Antwerpen) binnen Boom (9,6%), Borsbeek (9,4%), Mortsel (8,7%), Schoten (7,2%) en Niel (7,1%).

Figuur 35: Werkloosheidsgraad per gemeente (bron: Arvastad VDAB)

4.9. INDUSTRIE, INNOVATIE EN INFRASTRUCTUUR

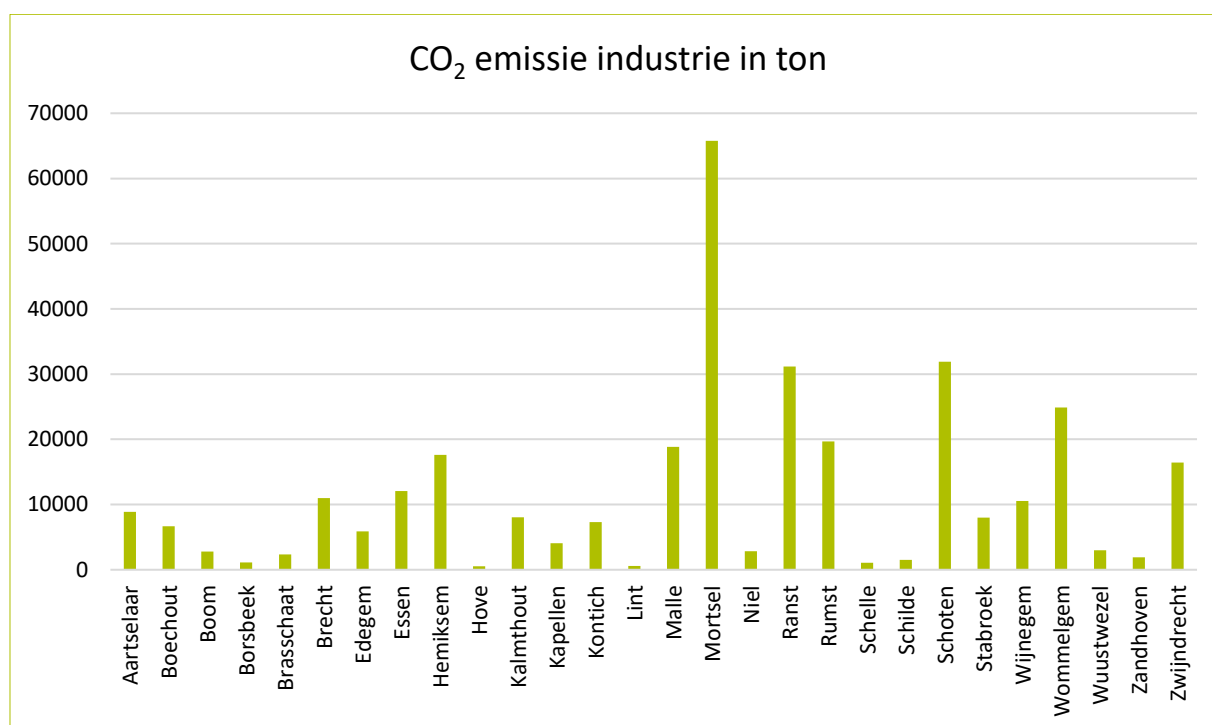

4.9.1. CO₂ emissie industrie

Wanneer we kijken naar de CO₂ emissie van de industrie in het werkingsgebied van KINA, stellen we vast dat de industrie in de gemeente Mortsel het meeste CO₂ uitstootte in 2017 (65768 ton). De industrie in de gemeente Hove stoot het minste CO₂ uit (541 ton). Stabroek fungeert als mediaan met een CO₂ emissie van 7976 ton.

De totale uitstoot van CO₂ door de industrie in het werkingsgebied van KINA bedraagt 326512 ton. In de stad Antwerpen bedroeg de uitstoot van de industrie in 2017 160295 ton CO₂.

Figuur 36: CO₂ emissie van de industrie in ton per gemeente (bron: Provincies in cijfers – eigen bewerking)

4.10. ONGELIJKHEID VERMINDEREN

4.10.1. Laaggeschoolde niet werkende werkzoekenden

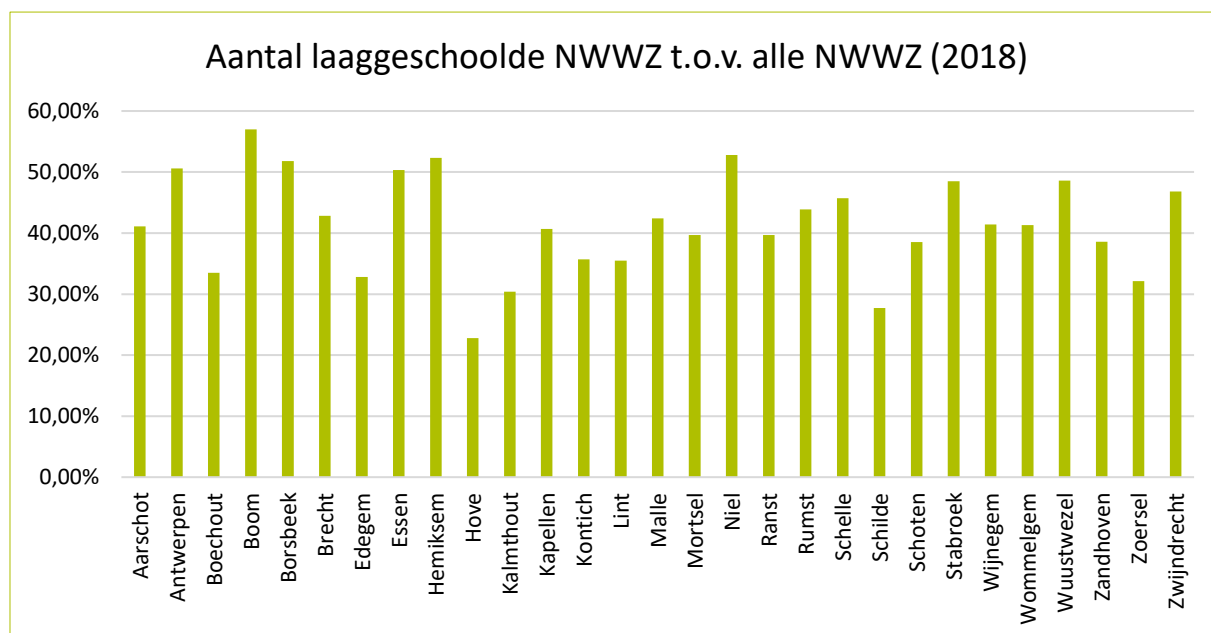
België scoort beter dan de meeste landen op het vlak van inkomensongelijkheid, maar ze is er wel. Het nettoloon van de armste Belgen ligt vier keer lager dan dat van de rijkste 20 %. Als je bepaalde bevolkingsgroepen onder de loep neemt, zijn er sterke verschillen. Vooral laaggeschoolden hebben het moeilijk.

Onderstaande tabel geeft het percentage laaggeschoolde niet werkende werkzoekenden ten opzichte van alle niet werkende werkzoekenden in 2018 weer. We zien dat de gemeente Boom het relatief hoogste aantal laaggeschoolde niet werkende werkzoekenden heeft (57%). De gemeente Hove heeft het relatief laagste aantal laaggeschoolde niet werkende werkzoekenden (22,8%). De gemeente Wommelgem fungeert als mediaan met 41,3% laaggeschoolde niet werkende werkzoekenden.

In Vlaanderen is de gemiddelde verhouding tussen laaggeschoolde niet werkende werkzoekenden en alle niet werkende werkzoekenden 45,8%. In het werkingsgebied van KINA hebben de gemeenten

Zwijndrecht, Stabroek, Wuustwezel, Essen, Antwerpen, Borsbeek, Hemiksem, Niel en Boom een relatief hoger aantal niet werkende werkzoekenden dan het Vlaams gemiddelde.

Figuur 37: Aantal laaggeschoolde NWWZ t.o.v. alle NWWZ per gemeente (bron: Provincies in cijfers – eigen bewerking)

4.11. DUURZAME STEDEN EN GEMEENSCHAPPEN

4.11.1. Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen

In het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen worden gemeenten benoemd volgens hun specifieke karakter. De belangrijkste indelingen hierbij zijn buitengebied en stedelijk gebied. Het buitengebied is het gebied waarin de open (onbebouwde) ruimte overweegt. Het stedelijk gebied is het gebied waar intense ruimtelijke, culturele en socio-economische samenhang en verwerving bestaat tussen verschillende menselijke activiteiten (wonen, diensten, werken...) en waar dichte bebouwing overheerst.

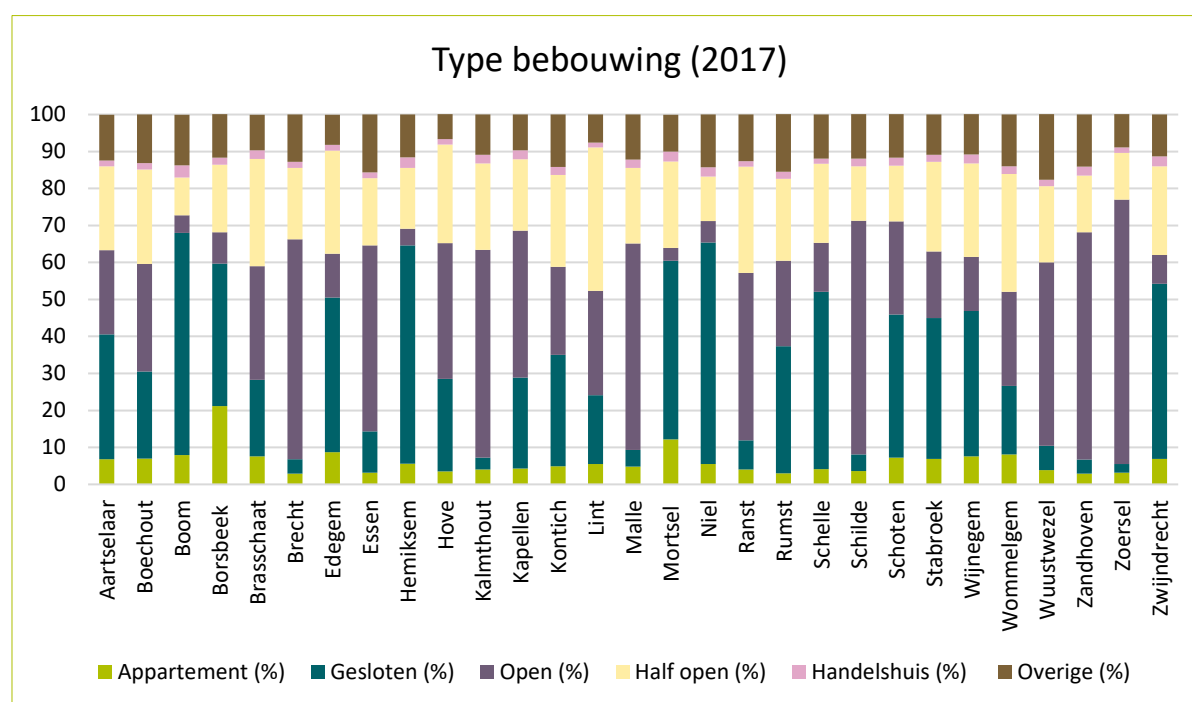
Binnen het arrondissement Antwerpen worden 14 gemeenten aangeduid als buitengebied: Brasschaat, Brecht, Essen, Kalmthout, Kapellen, Malle, Ranst, Rumst, Schilde, Schoten, Stabroek, Wuustwezel, Zandhoven en Zoersel. Nog eens 14 gemeenten behoren tot het grootstedelijk gebied randgemeenten: Aartselaar, Boechout, Borsbeek, Edegem, Hemiksem, Hove, Kontich, Lint, Mortsel, Niel, Schelle, Wijnegem, Wommelgem en Zwijndrecht. De gemeente Boom behoort tot het kleinstedelijk gebied, de stad Antwerpen tot het grootstedelijk gebied.

4.11.2. Type bebouwingen

Onderstaande figuur toont het percentage woongelegenheden opgesplitst naar woningtypes. Er worden zes woningtypes onderscheiden: appartementen, handelshuizen, open-, gesloten- en halfopen bebouwingen en andere (scholen, kerken, overheidsgebouwen, vakantiehuizen...).

Borsbeek is de gemeente met het relatief grootste aantal appartementen (21,2%), Zoersel de gemeente met het grootste percentage open bebouwingen (71,5%), Niel de gemeente met het relatief grootste aantal gesloten bebouwingen (59,9%) en Lint de gemeente met het hoogste percentage halfopen bebouwingen (38,8%).

Figuur 38: Type bebouwing per gemeente (bron: Provincies in cijfers - eigen bewerking)

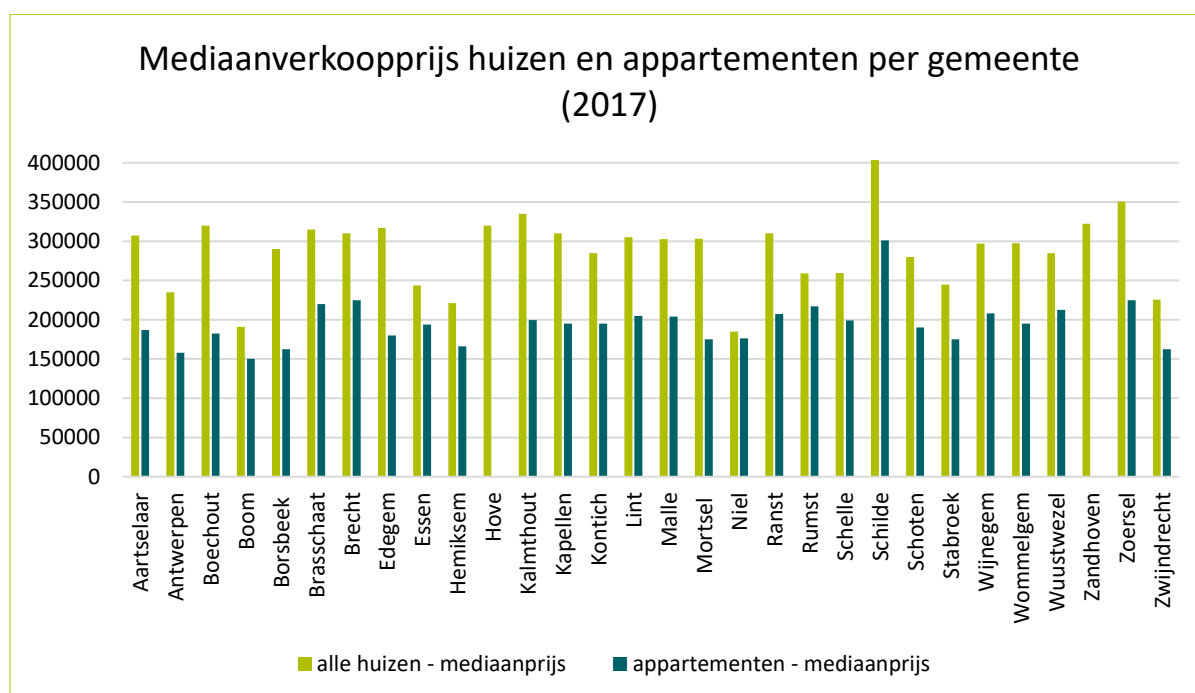
4.11.3. Verkoopprijzen

Om een zicht te hebben op de verkoopprijzen van de verschillende typen woningen in het arrondissement Antwerpen, kijken we naar de mediaan verkoopprijs per gemeente.

De goedkoopste appartementen vindt je in Boom (med=€150.000), Antwerpen (med=€158.000) en Borsbeek (med=€162.500). De duurste appartementen vind je in Schilde (med=€301.250), Zoersel (med=€225.000) en Brecht (med=€225.000). Kontich en Kapellen fungeren als middelmaat met beiden een mediaan verkoopprijs van €195.000.

De goedkoopste huizen vind je in Niel (med=€185.000), Boom (med=€191.000) en Hemiksem (med=€221.173). De duurste huizen vind je in Schilde (med=€403.500), Zoersel (med=350.500) en Kalmthout (med=€335.000). De gemeente Wommelgem fungeert als middenmaat met een mediaan verkoopprijs van €297.500.

Figuur 39: Mediaanverkooprijzen huizen en appartementen per gemeente (bron: Provincies in cijfers - eigen bewerking)

4.11.4. Sociale huisvesting

Het Bindend Sociaal Objectief (BSO), in zijn actuele versie, omschrijft het aantal bijkomende sociale huurwoningen dat in de periode 2009-2025 ten minste moet worden gerealiseerd op het grondgebied van een gemeente. Als een gemeente op 31/12/2007 minder dan 3% sociale huurwoningen had ten aanzien van het aantal huishoudens, heeft zij bijkomend een specifieke inhaalbeweging voor sociale huurwoningen. Wonen-Vlaanderen voert tweemaaljaarlijks een voortgangstoets uit, die nagaat welke inspanningen uw gemeente levert om het BSO te bereiken.

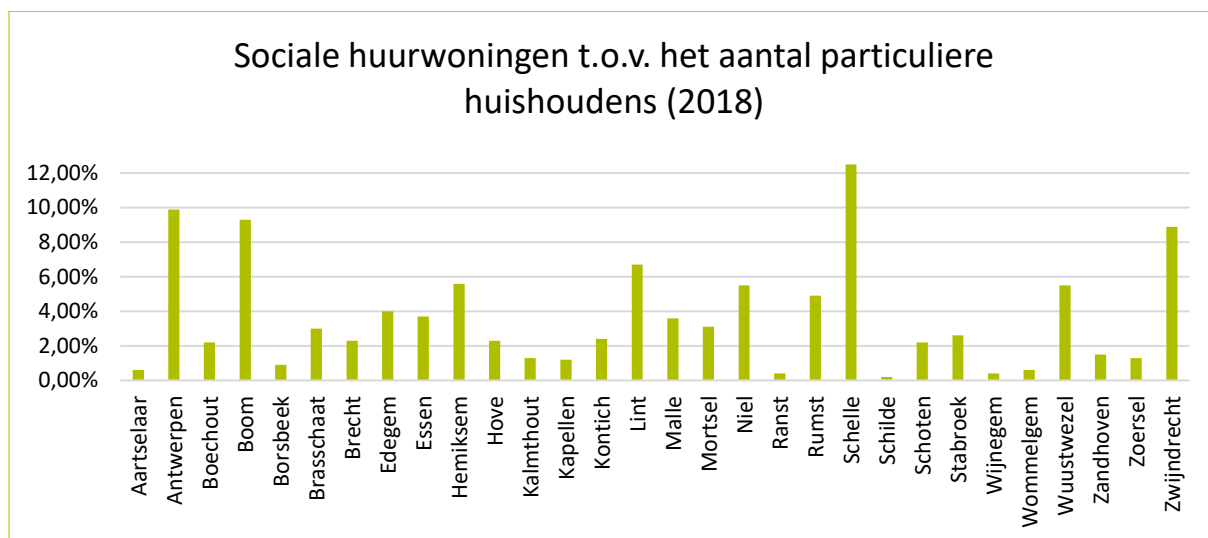
In 2018 werden de gemeenten onderverdeeld in verschillende categorieën:

- De gemeenten die het groeipad volgen, voor het arrondissement Antwerpen zijn dat de gemeenten: Antwerpen, Boechout, Boom, Borsbeek, Brasschaat, Brecht, Essen, Hemiksem, Lint, Malle, Schelle, Zandhoven en Zwijndrecht.
- De gemeenten die het groeipad niet volgen maar voldoende inspanningen leveren om het BSO te bereiken, voor het arrondissement Antwerpen zijn dat de gemeenten: Aartselaar, Edegem, Hove, Kalmthout, Kapellen, Kontich, Mortsel, Niel, Rumst, Schilde, Schoten, Stabroek, Wijnegem, Wommelgem, Wuustwezel en Zoersel.
- De gemeenten die het groeipad niet volgend en onvoldoende inspanningen leveren om het BSO te bereiken, voor het arrondissement Antwerpen is dat de gemeente Ranst.

Indien we het aandeel sociale huurwoningen afzetten tegen het totaal aantal woningen, zien we dat het arrondissement Antwerpen gemiddeld 6,7% sociale huurwoningen telt. Wanneer we de stad Antwerpen uit de gegevensverzameling filteren, komen we op een gemiddelde van 3,2% sociale huurwoningen. In het Vlaams gewest ligt het relatief aantal sociale huurwoningen op 5,9%.

In het werkingsgebied van KINA fungeert Kontich als mediaan met een gemiddelde van 2,4% sociale huurwoningen. De gemeente met het hoogste percentage sociale huurwoningen is Schelle (12,5%), de gemeente met het laagste percentage sociale huurwoningen is Schilde (0,2%).

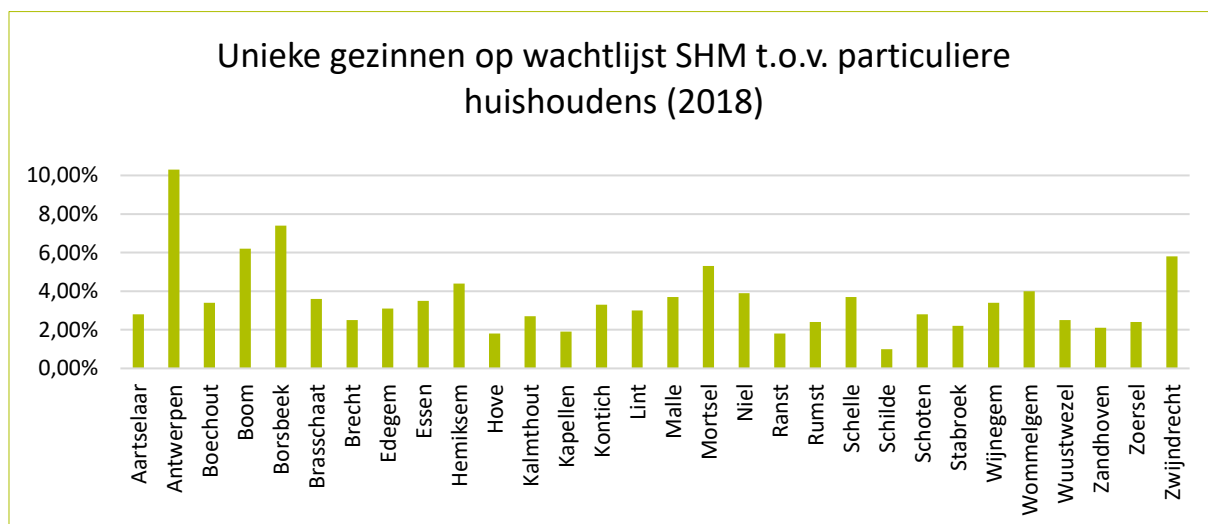
Figuur 40: Sociale huurwoningen t.o.v. het totaal aantal particuliere huishoudens per gemeente (bron: Statistiek Vlaanderen)

Indien we het aantal unieke gezinnen die op een wachtlijst staan bij een sociale huisvestingsmaatschappij (SHM) afzetten tegen het totale aantal particuliere huishoudens in het arrondissement Antwerpen, zien we dat er gemiddeld genomen 6,9% gezinnen op de wachtlijst staan bij een sociale huisvestingsmaatschappij. Wanneer we de stad Antwerpen uit de resultaten filteren, komen we op een gemiddelde van 3,3%.

In het werkingsgebied van KINA fungeert de gemeente Edegem als mediaan met een gemiddelde van 3,1% unieke gezinnen op een wachtlijst van een SHM. De gemeenten met het hoogste aantal unieke gezinnen op een wachtlijst van een SHM zijn Borsbeek (7,4%) en Boom (6,2%). De gemeenten met het laagst aantal unieke gezinnen op een wachtlijst zijn Schilde (1%) en Hove (1,8%).

Figuur 41: Unieke gezinnen die op een wachtlijst staan bij een sociale huisvestingsmaatschappij t.o.v. het totaal aantal particuliere huishoudens per gemeente (bron: Provincies in cijfers – eigen bewerking)

4.12. VERANTWOORDE CONSUMPTIE EN PRODUCTIE

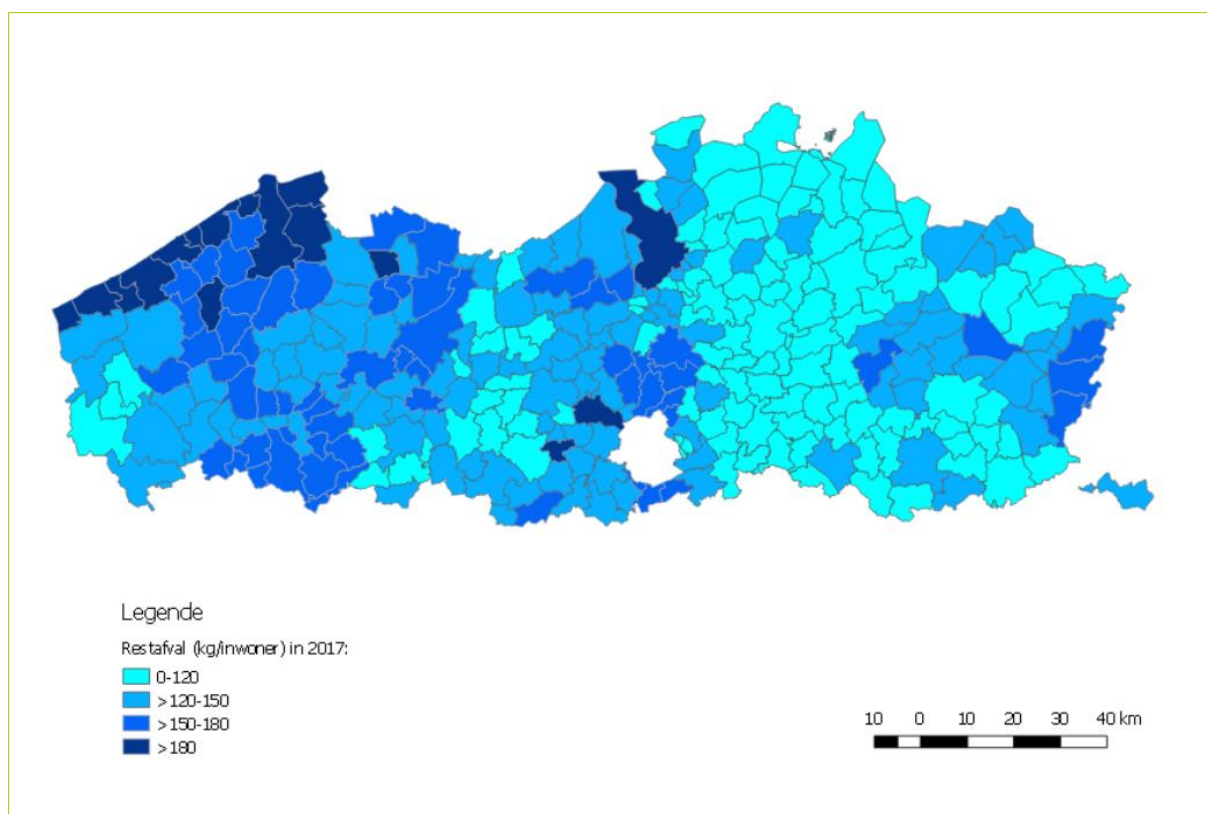

4.12.1. Huishoudelijke voetafdruk

In 2017 werd in Vlaanderen gemiddeld 145,7 kg huishoudelijk restafval per inwoner ingezameld, 4,3 kg minder dan het jaar voordien. 80 % daarvan was huisvuil, 15 % grofvuil en de overige 5 % afval van straatvuilbakjes, sluikestorten en veegvuil.

Wanneer we kijken naar de hoeveelheid huishoudelijk afval per inwoner per gemeente, zien we dat in 2017 geen enkele gemeente in het werkingsgebied van KINA boven dit Vlaams gemiddelde van 145,7 kg huishoudelijk afval per inwoner komt.

Figuur 42: Huishoudelijke voetafdruk in kg per inwoner per jaar (bron: Vlaamse milieumaatschappij – eigen bewerking)

4.12.2. Attitude, motivatie en sociale norm

Uit een bevraging door Vlaanderen blijkt dat de meerderheid van de Vlamingen (82 %) het weggooien van voedsel onverantwoord vindt. Een meerderheid van de Vlamingen (85 %) voelt zich dan ook schuldig bij het weggooien van voedsel.

Financiële overwegingen, mondiale solidariteit en het milieu blijken belangrijke motivatoren om geen voedsel te verspillen. Respectievelijk 55%, 40% en 33% van de Vlamingen geven dit op als persoonlijke redenen. 63% geeft aan dat ze niet graag voedsel weggooien en 47% geeft aan voedselverspilling te willen vermijden uit respect voor het voedsel.

De top drie oorzaken voor voedselverlies volgens Vlaamse huishoudens zijn: teveel bereid of ingeschonken hebben, producten zijn bedorven of niet meer lekker en er geen zin meer in hebben.

4.13. KLIMAATACTIE

4.13.1. Energie- en renovatiepremies

Onderstaande tabel geeft het aantal energie- en renovatiepremies per gemeente per 1000 inwoners in 2018 weer. In Vlaanderen worden er totaalrenovatie premies gegeven alsook premies voor een warmtepomp, condensatieketel, zonneboiler, hoogrendementsbeglazing, muurisolatie en dak- of zoldervloerisolatie.

Tabel 20: Energie- en renovatiepremies per 1000 inwoners (bron: Provincies in cijfers – eigen bewerking)

	Totaal- renovatie- bonus	Warmte- pomp	Condensatie -ketel	Zonneboiler	Hoog- rendements -beglazing	Muurisolatie	Dak- of zoldervloer -isolatie
Aartselaar	0,2	0	0	0,2	10,3	6,9	17
Antwerpen	0,3	0,1	0,1	0,1	6,6	4	22,1
Boechout	1,3	0,6	0,2	0,8	7,7	5,9	13,2
Boom	0,4	0,1	0,5	0,3	5,1	4	9,4
Borsbeek	0	0	0	0	11,2	2,8	25,8
Brasschaat	1,4	0,1	0,2	0,5	8,6	5,1	16
Brecht	0,3	0,6	0,2	0,8	6,7	3	7,1
Edegem	0,7	0,1	0,2	0,3	11	8,4	25,9
Essen	0,9	0,9	0,5	0,5	5,5	4,6	6,1
Hemiksem	0,9	1,1	0,4	0,4	4,9	6,9	16,7
Hove	3,1	0	0	0,3	12,6	12,3	17,8
Kalmthout	1,2	0,5	0,3	0,5	8,6	7,7	13,2
Kapellen	1,5	0,5	0,2	0,6	9,1	6,6	19
Kontich	0,7	0,2	0,1	0,1	9,9	5,3	19,9
Lint	0,9	0,3	0	0	10,6	5,8	10,9
Malle	1	0,5	0	0,5	7,1	4,4	12,6
Mortsel	0,6	0,3	0,1	0,4	11,5	6,3	29,1
Niel	0,5	0	0	0,7	6,1	4,2	10
Ranst	2,1	0,4	0,3	0,5	9,3	7,3	10,3
Rumst	1	0,2	0,3	0,2	8,9	4,1	11,4

Schelle	0,9	0,3	0,3	0	9,8	4,6	11,8
Schilde	1,7	0,4	0,4	0,7	11,3	6,7	11,5
Schoten	0,5	0,1	0,3	0,3	9,8	4,7	14,9
Stabroek	0,6	0,1	0,4	0,4	10,4	5,6	23,8
Wijnegem	1	0	0,2	0,2	12,8	5,8	10,9
Wommelgem	0,2	0,2	0,2	0,4	9,4	5	16,4
Wuustwezel	1	0,9	0,5	0,6	4,7	3,3	6,1
Zandhoven	0,7	1,1	0,4	0,7	5	5,8	7,3
Zwijndrecht	0,6	0	0	0	12,3	5,6	19,9
Vlaanderen	0,9	0,3	0,2	0,6	8,7	5,7	12,5

4.14. LEVEN IN HET WATER

Het zijn voornamelijk de 10 kustgemeenten die in samenwerking met de Vlaamse (en federale) overheid instaan voor het maritiem beheer. Dit thema is voor het werkingsgebied van KINA minder relevant en wordt dan ook niet verder uitgewerkt.

4.15. LEVEN OP HET LAND

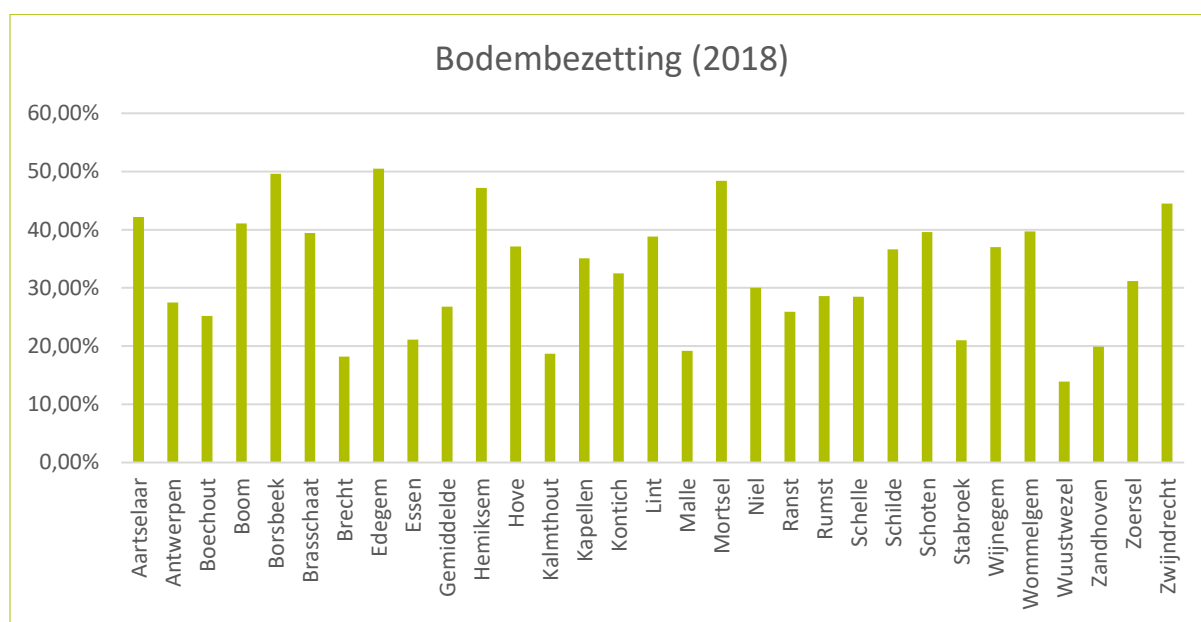

4.15.1. Bodembezetting

Meer dan één vierde van de oppervlakte van het arrondissement Antwerpen is bebouwd (26,8%). Ook wanneer we de stad Antwerpen uit de analyse laten, landen we op quasi hetzelfde percentage (26,7%). Aangezien dit percentage merkbaar hoger ligt dan in de provincie Antwerpen (22,5%) en het Vlaams Gewest (19,4%), kunnen we concluderen dat het arrondissement sterk bebouwd is.

Hieronder een overzicht van de bodembezetting per gemeente. De minst bebouwde gemeenten zijn Wuustwezel, Brecht en Kalmthout. De meest bebouwde gemeenten zijn Edegem, Borsbeek en Mortsel.

Figuur 43: Bodembezetting per gemeente (Bron: Provincies in cijfers - eigen bewerking)

4.16. VREDE, VEILIGHEID EN STERKE PUBLIEKE DIENSTEN

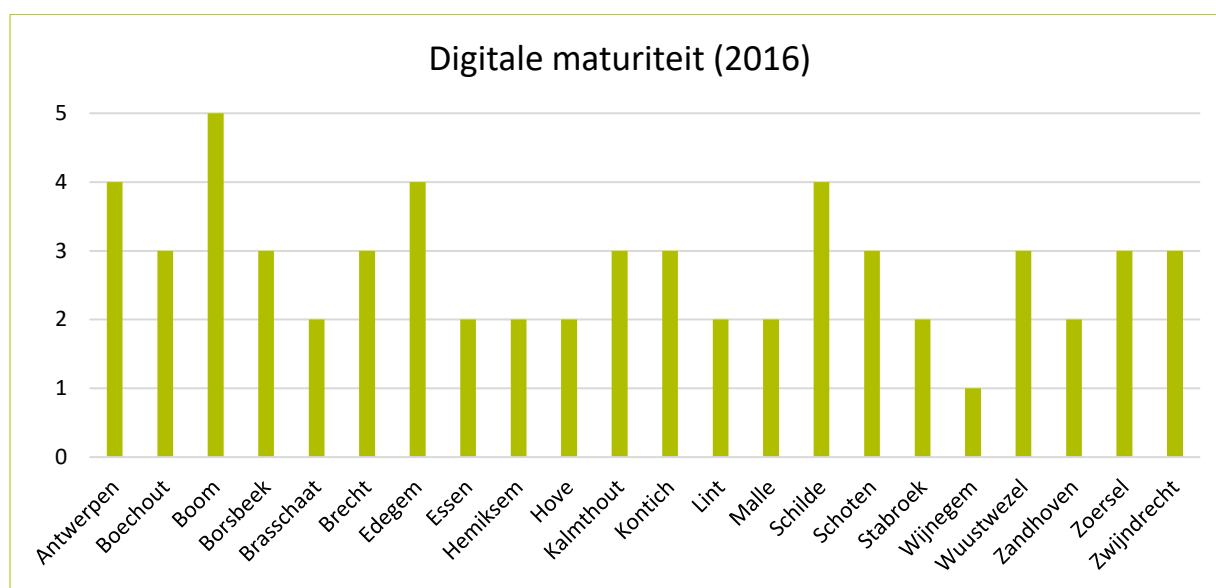

4.16.1. Informatiematuriteit

De I-monitor geeft de maturiteit weer van lokale besturen op het vlak van informatiehuishouding en ICT. De gemeenten krijgen een score van 1-5 toegewezen. Aan de hand van deze score wordt in één oogopslag duidelijk wat de ICT- en informatiematuriteit van de verschillende lokalen besturen is. Een kanttekening dat hierbij dient te worden gemaakt is dat de data sinds 2016 niet meer werd geüpdatet. Deze cijfers houden dus geen rekening met eventuele veranderingen die de afgelopen drie jaar hebben plaatsgevonden.

Over de gemeenten Aartselaar, Kapellen, Mortsel, Niel, Ranst, Rumst, Schelle, Wommelgem is er geen info omtrent de digitale maturiteit van het lokaal bestuur beschikbaar.

Figuur 44: Digitale maturiteit per gemeente (bron: Statistiek Vlaanderen - eigen bewerking)

4.16.2. Adviesraden

Sommige adviesraden moet de gemeente verplicht oprichten. Het gaat om de cultuurraad, de sportraad, de jeugdraad, de milieuraad, het lokaal overleg kinderopvang en de gemeentelijke commissie voor ruimtelijke ordening (GECORO).

In een grote meerderheid van de gemeenten wordt gewerkt met een gezondheids- of welzijnsraad en een seniorenraad. Ook raden voor ontwikkelingssamenwerking zijn veelvuldig actief. Een aantal gemeenten doet beroep op een gezinsraad, raad voor personen met een handicap, verkeersraad, schoolraad, toerismeraad, landbouwraad...

4.16.1. Cultuur en vrije tijd

Volgende gemeenten beschikken over een cultuurcentrum: Aartselaar, Antwerpen, Boom, Brasschaat, Kapellen, Mortsel, Schilde en Schoten.

Volgende gemeenten beschikken over een gemeenschapscentrum: Boechout, Borsbeek, Brecht, Essen, Kontich, Malle, Ranst, Rumst, Wijnegem, Wuustwezel en Zoersel.

4.16.2. Bibliotheken

In bijna elke gemeente van het arrondissement Antwerpen is er een bibliotheek ter beschikking van de inwoners. Enkel in de gemeente Schelle is er fysiek geen bibliotheek aanwezig. De gemeente heeft een samenwerkingsverband (IVEBICA) met Hemiksem en Niel.

4.17. PARTNERSCHAPPEN OM DOELSTELLINGEN TE BEREIKEN

Samenwerking met partners wordt steeds belangrijk voor de lokale besturen om verschillende doelstellingen te kunnen bereiken. KINA is een voorbeeld van een bovenlokale structuur die staat voor een grensoverschrijdende samenwerking van deze OCMW's, evenals voor de ondersteuning van die OCMW-werking die de lokale capaciteit te boven gaat. Op verschillende gebieden worden er zo mogelijkheden aangeboden aan OCMW's om onder een bestaande structuur samenwerkingen vorm te geven. Dit kan gaan over samenwerking tussen verschillende partners op één grondgebied, of samenwerking tussen verschillende besturen en de partners die hiermee samenhangen.

Hieronder geven we enkele voorbeelden weer die binnen de huidige KINA-werking van belang zijn.

4.17.1. Huis van het Kind

Huizen van het Kind zijn samenwerkingsverbanden van enkele organisaties die zich inzetten voor kinderen, jongeren en hun ouders. Hun missie is om te zorgen voor een gerichte doorverwijzing, een goede bereikbaarheid van de diensten en de realisatie van gezamenlijke projecten. Er worden diverse levensdomeinen bestrijkt waaronder onderwijs, gezondheidszorg, kinderopvang, geestelijk welbevinden, cultuur/sport/jeugd, socio-economische determinanten, sociale cohesie, ouderschap en opvoedingsondersteuning, praktische ondersteuning en jeugdhulp.

Zoals reeds gezegd, kan deze brede aanpak een positieve invloed hebben op het aantal kinderen die opgroeien in een situatie van (kans)armoede. De ambitie is om in elke gemeente een Huis van het Kind op te richten. In arrondissement Antwerpen zijn alle Huizen van het Kind opgericht.

De Huizen van het Kind in de gemeenten Boechout, Lint en Wommelgem zijn erkend maar worden nog niet gesubsidieerd. Er loopt momenteel nog een subsidieoproep (voor subsidie vanaf 1/10/2019) waarop deze drie gemeenten hebben ingetekend. De beslissing zal in september 2019 worden gecommuniceerd.

Tabel 21: Oplijsting huizen van het kind (bron: Huis van het kind – eigen bewerking)

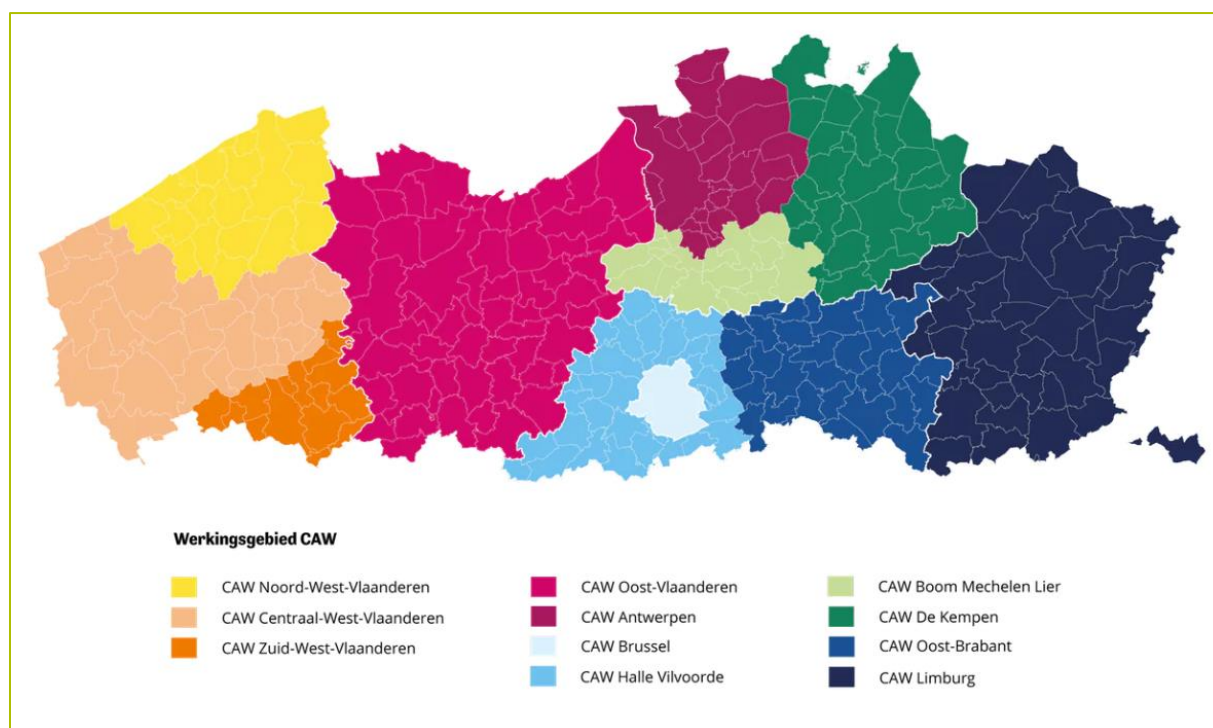
Huis van het Kind (2019)	
Met fysiek adres	Zonder fysiek adres
Aartselaar	Boechout
Antwerpen	Brasschaat
Boom	Essen
Borsbeek	Hemiksem – Schelle – Niel
Edegem	Hove
Kapellen	Kalmthout
Kontich	Lint
Malle	Ranst
Mortsel	Wommelgem
Rumst	Zoersel – Brecht – Schilde – Wijnegem - Zandhoven
Schoten	Zwijndrecht
Stabroek	
Wuustwezel	

4.17.2. Centrum Algemeen Welzijnswerk

Het Centrum Algemeen Welzijnswerk (CAW) helpt mensen met al hun vragen en problemen die te maken hebben met welzijn. Binnen het werkingsgebied van KINA behoren de gemeenten Hemiksem, Schelle, Niel en Rumst tot het CAW Boom – Mechelen – Lier, en de overige gemeenten van het werkingsgebied van KINA tot het CAW Antwerpen.

Het CAW heeft ook een jongerenonthaal: JACpunten (Jongeren Aanbod CAW's). In het arrondissement Antwerpen hebben volgende gemeenten een JACpunt: Antwerpen, Kalmthout en Boom.

Figuur 45: Regio's CAW (bron: CAW)

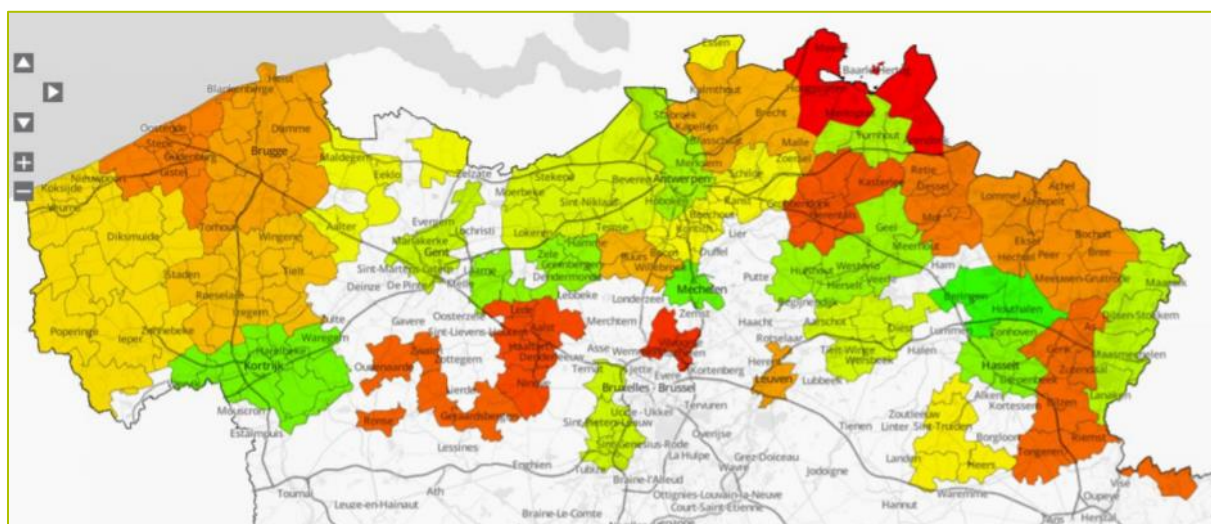

4.17.3. Regierol sociale economie

Binnen de lopende ondersteuningsperiode (2017-2019) zijn er 32 samenwerkingsverbanden erkend in Vlaanderen. Daarmee wordt 2/3 van de Vlaamse gemeenten bereikt (204 gemeenten of 66,3 % van het totale aantal gemeenten) en is er een dekkingsgraad van 78,7% van de Vlaamse bevolking. De initiatieven zijn - zoals het decreet oplegt - georganiseerd op een minimale schaal van 60.000 inwoners.

- **KINA** p.v. neemt voor de periode 2017-2019 twintig OCMW's en gemeenten de regierol lokale sociale economie waar: Aartselaar, Boechout, Boom, Borsbeek, Edegem, Essen, Hemiksem, Hove, Kontich, Lint, Mortsel, Niel, Ranst, Rumst, Schelle, Schilde, Wijnegem, Wommelgem, Zandhoven, Zoersel. Vanuit deze rol wil KINA p.v. het werkveld van de sociale economie in de regio versterken door samenwerking te stimuleren en faciliteren, kennis te delen en sociale tewerkstellingsinitiatieven te ondersteunen.
- **SELAB** neemt de regierol sociale economie voor de volgende OCMW's en gemeenten in het werkingsgebied van KINA p.v. op zich: Brasschaat, Brecht, Kalmthout, Kapellen, Malle, Schoten, Stabroek en Wuustwezel.
- De gemeente Zwijndrecht is aangesloten bij de regisseur sociale economie **Interwaas**.

Figuur 46: Samenwerkingsverbanden regio sociale economie in Vlaanderen (bron: sociale economie Vlaanderen)

Figuur 47: Regieregio KINA (bron: KINA)

4.17.4. Wijk-werken

Steden en gemeenten krijgen binnen het 'wijk-werken' de regierol om de dienstverlening te organiseren. Omdat het werkingsgebied 60.000 inwoners moet tellen, hebben de gemeenten Zandhoven, Zoersel, Wijnegem, Schilde, Ranst en Schelle de handen in mekaar geslagen om het 'wijk-werken' aan te bieden. De gemeenten doen dit in samenwerking met KINA p.v.. die optreedt als organisator van het 'wijk-werken'. Dit houdt in de KINA pv mee de praktische organisatie van het wijk-werken binnen genoemde gemeenten ondersteunt.

In de tabel hieronder vind je een overzicht van de verschillende organisatoren wijk-werken in het gehele werkingsgebied van KINA.

Tabel 22: Organisatoren wijk-werken (bron: VDAB)

Organisator	Gemeenten
DVV wijk-werken VLOTTER	Aartselaar, Boom, Hemiksem, Niel, Rumst,
DVV wijk-werken Waas	Zwijndrecht
ILV wijk-werken ZORA	Boechout, Borsbeek, Edegem, Hove, Kontich, Lint, Mortsel en Wommelgem
KINA	Zandhoven, Zoersel, Wijnegem, Schilde, Ranst en Schelle
SELAB	Brasschaat, Brecht, Kalmthout, Kapellen, Malle, Schoten, Stabroek en Wuustwezel.
VDAB	Essen

4.17.5. Zorgregio's

Eerstelijnszones zijn opgericht om het werk van lokale overheden, zorg- en hulpverleners beter op elkaar af te stemmen. Het doel is om een effectieve en kwalitatieve eerste lijn te creëren waar de burger centraal staat en die toegankelijk is voor iedereen.

Het werkingsgebied van KINA is versnipperd in verschillende zorgregio's. Hieronder vind je een olijsting van de verschillende zorgregio's in het werkingsgebied van KINA met al hun leden.

- **Zorgregio Noorderkempen:** Essen, Kalmthout, Wuustwezel, Kapellen, Brasschaat
- **Zorgregio ZORA:** Mortsel, Boechout, Edegem, Hove, Kontich, Lint en Borsbeek
- **Zorgregio Voorkempen:** Brecht, Malle, Zoersel, Schilde, Wijnegem, Zandhoven
- **Zorgregio Noord-Antwerpen:** Stabroek, Schoten (+Merksem, Ekeren en Luchtbal)
- **Zorgregio Antwerpen Oost:** Wommelgem (+Deurne en Borgerhout)

5. BEGRIPPENLIJST

Afhankelijkheidsratio: De verhouding tussen de bevolking buiten arbeidsleeftijd en de bevolking op arbeidsleeftijd (20-64).

Barcelona-norm: Een Europese norm uit 2002 die stelt dat minstens 1 op 3 kinderen jonger dan 3 jaar een plaats in de kinderopvang moet hebben.

Bevolkingsdichtheid: De bevolkingsdichtheid of relatieve bevolking geeft de verhouding aan tussen het aantal inwoners en de oppervlakte van een bepaald topografisch gebied.

Bindend sociaal objectief (BSO): De rechtsplicht voor de gemeente om de opgelegde doelstellingen voor bijkomende sociale huurwoningen, sociale koopwoningen en sociale kavels (samen: het sociaal woonaanbod) te realiseren in de periode 2009 - 2025.

Bodembezetting: Aandeel bebouwde oppervlakte ten opzichte van de totale oppervlakte van de gemeente volgens de gekadastreerde oppervlakte.

Centra voor kortverblijf: Biedt tijdelijk verzorging en opvang aan 65-plussers. De centra zijn elk verbonden aan een woonzorgcentrum.

Centrum Algemeen Welzijnswerk (CAW): Biedt deskundige hulpverlening aan mensen met problemen. Samen met u zoeken hulpverleners naar de mogelijkheden die bij uzelf en in uw omgeving te vinden zijn. Zij kunnen u ook de weg wijzen naar andere diensten.

Centrum voor herstelverblijf: Mensen die herstellen van een operatie in een ziekenhuis of herstellen van een zware aandoening of ongeval, kunnen in een centrum voor herstelverblijf terecht voor opvang, verzorging en revalidatie in een eenpersoons- of tweepersoonskamer.

Dagverzorgingscentrum: Biedt opvang en verzorging overdag. Een 65-plusser kan een of meerdere dagen of uren per week naar een dagverzorgingscentrum gaan. Het personeel helpt bij het wassen en de verzorging en er zijn activatie-, revalidatie- en ontspanningsactiviteiten.

Diensten voor gezinszorg en aanvullende thuiszorg (DGAT): Iedereen die in zijn thuissituatie vanuit een bepaalde zorgbehoefte nood heeft aan hulp, kan zich richten tot een dienst voor gezinszorg en aanvullende thuiszorg. Deze dienst stuurt dan iemand thuis langs voor ondersteuning op het vlak van gezinszorg en aanvullende thuiszorg.

Dienstencentrum: Een ontmoetingsplaats verbonden aan een OCMW of vzw. Het centrum is er voor de buurtbewoners, waar men terecht kan voor informatie, recreatie, vorming en dienstverlening.

Financiële steun (equivalent leefloon): De financiële steun is gelijkwaardig aan het leefloon en wordt uitgekeerd aan asielzoekers en vreemdelingen die niet in het bevolkingsregister ingeschreven zijn.

Gemeentelijke mantelzorgpremie: Elke gemeente is vrij om een mantelzorgpremie in te voeren en bepaalt zelf de voorwaarden. Niet elke gemeente in Vlaanderen heeft een premie en de voorwaarden verschillen.

Groepen van assistentiewoningen: Een assistentiewoning – ook wel serviceflat genoemd – is een aangepaste individuele woning voor ouderen waar de bewoner beschermd en zelfstandig woont.

Huishouden: Eén of meerdere personen die al dan niet verwant zijn en in eenzelfde woning wonen en er samenleven.

- **Privaat huishouden:** Particuliere huishoudens.
- **Collectief huishouden:** Kloostergemeenschappen, rusthuizen, weeshuizen, studenten- en arbeidershomes, verplegingsinrichtingen en gevangenissen. Dit type wordt echter niet besproken in deze analyse.

Inkomensgarantie voor ouderen (IGO): Een minimuminkomen dat de overheid verstrekt aan 65-plussers die niet over voldoende financiële middelen beschikken.

Kansarmoede-index: Het aantal kinderen geboren in jaar X, X-1 en X-2 in een gezin dat leeft in kansarmoede en dat woont in het Vlaamse Gewest op 31 december van het jaar X, gedeeld door het totaal aantal kinderen geboren in die 3 jaar en dat woont in het Vlaamse Gewest op 31 december van het jaar X (in percentage).

Leefloon: Iemand heeft recht op een leefloon als zijn/haar inkomen onvoldoende is en als u niet in staat bent die toestand te veranderen.

Leefloon: Minimuminkomen voor personen die niet over toereikende bestaansmiddelen beschikken, hier geen aanspraak op kunnen maken of niet in staat zijn hier op eigen inspanning over kunnen beschikken. Deze mensen moeten aan bepaalde voorwaarden voldoen.

Migratiesaldo: Het verschil tussen het aantal immigranten en het aantal emigranten.

Natuurlijke accres: het aantal geboortes verminderd met het aantal overlijdens.

NIS-code: Een alfanumerieke code voor geografische gebieden die toegepast wordt voor statistische verwerkingen in België.

Onderwijs Kansarmoede Indicator (OKI-waarde): Wordt berekend als het aantal van de 4 leerlingenkenmerken (thuis taal niet-Nederlands, laag opleidingsniveau van de moeder, ontvangen van een schooltoelage, wonend in een buurt met hoge mate van schoolse vertraging) waaraan de leerlingen voldoen, gesommeerd voor alle leerlingen, en vervolgens gedeeld door het totaal aantal leerlingen. De OKI is bijgevolg een cijfer tussen 0 en 4.

Ontgroening: Een proces waarbij het aantal jongeren dalend is.

Schoolse vertraging: Schoolse vertraging of schoolse achterstand is de vertraging die een leerling oploopt ten opzichte van de groep leerlingen van hetzelfde geboortjaar.

Sociale huisvestingsmaatschappij (SHM): Lokale woonorganisaties in Vlaanderen die sociale woningen bouwen en daarna verhuren of verkopen.

Vergrijzing: Een proces waarbij het aandeel ouderen (65-plussers) in de bevolking in een stijgende trend gaat.

Werkloosheidsgraad: Het aantal werklozen in verhouding tot de beroepsbevolking.

Woonquote: Een percentage dat betrekking heeft op het aandeel van het inkomen dat besteed kan worden aan woonlasten. Dit cijfer is afhankelijk van het totale inkomen, de huidige hypotheekrente en de leeftijd.

Woonzorgcentrum: Een collectieve woonvorm waar aan personen ouder dan 60 jaar huisvesting wordt geboden met de mogelijkheid gebruik te maken van dagelijkse hulp, verzorging en maaltijden.

Zorgbudget voor ouderen: Wanneer je hulpbehoevend, 65 jaar of ouder bent en je een beperkt inkomen hebt, kan je een zorgbudget voor ouderen met een zorgnood (voorheen tegemoetkoming hulp aan bejaarden) aanvragen.

6. BRONNEN

Centrum Algemeen Wezlijswerk, CAW Antwerpen, <https://www.caw.be/over-het-caw/wie-zijn-we/over-caw-antwerpen/> (geraadpleegd op 08.07.2019).

Cultuurcentra, Overzicht van alle cc's en gc's, <http://www.cultuurcentra.be/overzicht-ccs-en-gcs.html> (geraadpleegd op 04.07.2019).

Federale Overheidsdienst Binnenlandse Zaken, Statistieken van bevolking (STATBEL), <https://www.ibz.rrn.fgov.be/nl/bevolking/statistieken-van-bevolking/> (geraadpleegd op 12.11.2018).

Energie sparen, Energiekaart, <https://www.energiesparen.be/energiekaart> (geraadpleegd op 21.08.2019).

Evergem, Omgevingsanalyse, <https://www.evergem.be/omgevingsanalyse> (geraadpleegd op 28.08.2019).

Gazet van Antwerpen, Deze coalities zijn al beklonken in Antwerpen, https://www.gva.be/cnt/dmf20181014_03836255/deze-coalities-zijn-al-beklonken-in-antwerpen (geraadpleegd op 12.11.2018).

Huis van het Kind, Mijn Huis van het Kind, <http://www.huizenvanhetkind.be/hk/dehuizen/antwerpen/> (geraadpleegd op 10.07.2019).

Kind en Gezin, Cijfers en rapporten, <https://www.kindengezin.be/cijfers-en-rapporten/cijfers/> (geraadpleegd op 04.7.2019).

Lokaal Bestuur Vlaanderen, Adviesraden, <https://lokaalbestuur.vlaanderen.be/werking-bestuur/burgerparticipatie/adviesraden> (geraadpleegd op 04.07/2019).

POD Maatschappelijke Integratie, Studies – publicaties en statistieken, <https://www.mi-is.be/nl/studies-publicaties-statistieken> (geraadpleegd op 08.07.2019).

Provincies in Cijfers, Databank, <https://provincies.incijfers.be/databank> (geraadpleegd op 02.07.2019).

Samana, Een mantelzorgpremie in elke gemeente, <https://www.samana.be/document/een-mantelzorgpremie-in-elke-gemeente/> (geraadpleegd op 03.07.2019).

SDG's, Beleid, <https://www.sdgs.be/nl> (geraadpleegd op 28.08.2019).

Sociaal Cultureel, Adressen bibliotheken, http://www.sociaalcultureel.be/volwassenen/bib_adresen.aspx (geraadpleegd op 03.07.2019).

Speelplein, Speelpleinen in mijn buurt, <https://www.speelplein.net/Speelpleinen> (geraadpleegd op 09.07.2019).

Statistiek Vlaanderen, Vlaamse Openbare Statistieken, <https://www.statistiekvlaanderen.be/bevolking> (geraadpleegd op 05.07.2019).

VDAB, Arvastat, <https://arvastat.vdab.be/> (geraadpleegd op 01.07.2019).

Vlaamse Milieu maatschappij, Milieuthema's, <https://www.milieuraapport.be/milieuthemas> (geraadpleegd op 28.08.2019).

Vrouwenraad, Kinderopvang, <http://www.vrouwenraad.be/> (geraadpleegd op 29.08.2019).

7. LIJST VAN TABELLEN EN FIGUREN

7.1. TABELLEN

Tabel 1: Postcode en NIS-code per gemeente – p.7

Tabel 2: Coalitie en burgemeester per gemeente – p.8

Tabel 3: Bevolkingsaantal – p.10

Tabel 4: Bevolkingsaantal per gemeente – p.10

Tabel 5: Bevolkingsdichtheid per gemeente – p.12

Tabel 6: Aantal private huishoudens en gemiddeld aantal personen per huishouden in het arrondissement Antwerpen – p.13

Tabel 7: Private huishoudens in het arrondissement Antwerpen naar type – p.13

Tabel 8: Acres per 1000 inwoners per gemeente – p.21

Tabel 9: Intergemeentelijk, internationaal en totaal migratiesaldo per gemeente – p.23

Tabel 10: Manier van voedselbedeling door gemeenten die hier zelf voor instaan – p.28

Tabel 11: Samenwerkingsverbanden van gemeenten die niet zelf instaan voor voedselbedeling – p.29

Tabel 12: Erkende/geplande capaciteit van dagverzorgingscentra en woonzorgcentra per gemeente geplaatst tegenover programmatie – p.30

Tabel 13: Erkende/geplande capaciteit van centra voor kortverblijf en groepen van assistentiewoningen per gemeente – p.32

Tabel 14: Invullingsgraad gezinszorg en aanvullende thuiszorg – p.33

Tabel 15: Verhouding tussen 65-plussers met een zorgbudget en alle 65-plussers – p.34

Tabel 16: Aantal personen met een handicap met een tegemoetkoming per 1000 21-plussers – p.35

Tabel 17: OKI-waarde basis- en secundair onderwijs – p.39

Tabel 18: Gemiddeld netto jaarinkomen per inwoner – p.45

Tabel 19: Werkloosheidsgraad – p.45

Tabel 20: Energie- en renovatiepremies per 1000 inwoners – p.53

Tabel 21: Oplijsting huizen van het kind – p.58

Tabel 22: Organisatoren wijk-werken – p.60

7.1. FIGUREN

- Figuur 1:** Overzicht van SDG's – p.6
- Figuur 2:** Arrondissement Antwerpen – p.9
- Figuur 3:** Gemiddelde bevolkingsdichtheid per km² – p.11
- Figuur 4:** Verdeling types private huishoudens in het werkingsgebied van KINA p.v. – p.14
- Figuur 5:** Bevolkingssamenstelling naar geslacht en leeftijd – p.15
- Figuur 6:** Evolutie van de bevolking naar leeftijd in het arrondissement Antwerpen – p.15
- Figuur 7:** Evolutie ontgroening en vergrijzing in het arrondissement Antwerpen – p.16
- Figuur 8:** Ontgroening per gemeente – p.17
- Figuur 9:** Vergrijzing per gemeente – p.17
- Figuur 10:** Verwachte groei 65-plussers tussen 2017 en 2027 – p.18
- Figuur 11:** Evolutie afhankelijkheidsratio in arrondissement Antwerpen – p.18
- Figuur 12:** Aandeel inwoners met buitenlands origine per gemeente – p.19
- Figuur 13:** Evolutie totale bevolking arrondissement Antwerpen – p.20
- Figuur 14:** Geboorten en overlijdens per 1000 inwoners – p.20
- Figuur 15:** Evolutie natuurlijke accres per 1000 inwoners – p.21
- Figuur 16:** Kansarmoede-index per gemeente – p.24
- Figuur 17:** Aantal leefloners per 1000 inwoners per gemeente – p.25
- Figuur 18:** Evolutie van het aantal leefloners in het arrondissement Antwerpen volgens leeftijd – p.26
- Figuur 19:** Evolutie financiële steun (arr. Antwerpen versus Vlaanderen) – p.26
- Figuur 20:** Aantal 65-plussers met een inkomensgarantie t.o.v. alle 65-plussers per gemeente – p.27
- Figuur 21:** Invullingsgraad gezinszorg en aanvullende thuiszorg per gemeente – p.33
- Figuur 22:** Verhouding aantal mensen met een zorgbudget voor ouderen t.o.v. alle 65-plussers per gemeente – p.34
- Figuur 23:** Aantal personen met een handicap met een tegemoetkoming per 1000 21-plussers per gemeente – p.35
- Figuur 24:** Leerlingen in het lager onderwijs met één jaar of meer schoolse vertraging per gemeente – p.37
- Figuur 25:** Leerlingen in het secundair onderwijs met twee jaar of meer schoolse vertraging per gemeente – p.37

- Figuur 26:** OKI-waarde voor het secundair onderwijs per gemeente – p.38
- Figuur 27:** OKI-waarde voor het basisonderwijs per gemeente – p.38
- Figuur 28:** Aantal plaatsen in de lokale kinderopvang per 100 kinderen tussen de 0 en de 3 jaar per gemeente – p.40
- Figuur 29:** Verhouding tussen inkomensgerelateerde en niet-inkomensgerelateerde kinderopvang voor kinderen tussen 0 en 3 jaar per gemeente – p.41
- Figuur 30:** Aantal opvangplaatsen voor schoolgaande kinderen per 100 kinderen per gemeente – p.41
- Figuur 31:** Integrale waterprijs per m³ per gemeente in euro – p.42
- Figuur 32:** Energieverbruik per huishouden per gemeente – p.43
- Figuur 33:** Vermogen zonnepanelen per inwoner per gemeente – p.44
- Figuur 34:** Evolutie werkloosheidsgraad in het arrondissement Antwerpen – p. 45
- Figuur 35:** Werkloosheidsgraad per gemeente – p.46
- Figuur 36:** CO₂ emissie van de industrie in ton per gemeente – p.47
- Figuur 37:** Aantal laaggeschoolde NWWZ t.o.v. alle NWWZ per gemeente – p.48
- Figuur 38:** Type bebouwing per gemeente – p.49
- Figuur 39:** Mediaanverkoopprijs huizen en appartementen per gemeente – p.50
- Figuur 40:** Sociale huurwoningen t.o.v. het totaal aantal particuliere huishoudens per gemeente – p.51
- Figuur 41:** Unieke gezinnen op een wachtlijst van een SHM t.o.v. het totaal aantal particuliere huishoudens per gemeente – p.51
- Figuur 42:** Huishoudelijke voetafdruk in kg per inwoner per jaar – p.52
- Figuur 43:** Bodembezetting per gemeente – p.55
- Figuur 44:** Digitale maturiteit per gemeente – p.56
- Figuur 45:** Regio's CAW – p.58
- Figuur 46:** Samenwerkingsverbanden regie sociale economie in Vlaanderen – p.59
- Figuur 47:** Regieregio KINA – p.59